ANALIZĂ TEMATICĂ

CONFIRMAREA TITLURILOR ȘTIINȚIFICE DE DOCTOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Rezultate, tendințe și probleme ale evaluării externe (2019–2025)

Elaborată de

Direcția evaluare în cercetare și inovare

Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare

CHIȘINĂU, 2026

Rezumat

Prezenta analiză tematică examinează rezultatele activității Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC) privind confirmarea titlurilor științifice de doctor în corespundere cu prevederile Codului educației, urmare a parcurgerii programului de doctorat în cadrul școlilor doctorale. Scopul analizei constă în identificarea principalelor tendințe ale formării doctorale, a problemelor recurente constatate în procesul evaluării externe și a implicațiilor acestora pentru asigurarea calității studiilor doctorale. Analiza valorifică date administrative, decizii și documente de evaluare ale ANACEC, informații privind admiterea la doctorat, precum și date naționale și europene relevante, utilizând metode statistice descriptive și analiza calitativă a constatărilor evaluatorilor.

În perioada examinată, ANACEC a adoptat 651 de decizii privind titlurile științifice de doctor, dintre care 600 de confirmare și 51 de respingere a confirmării. Distribuția titlurilor confirmate evidențiază diferențe importante între instituții și domenii științifice. În comparație cu structura absolvenților de doctorat din Uniunea Europeană, Republica Moldova înregistrează ponderi considerabil mai ridicate în științele educației, economiei și dreptului și mai reduse în științele naturii și domeniile inginerești și tehnologice.

Analiza parcursului doctoral relevă că, pentru cohortele de admitere din perioada 2015–2017, proporția doctoranzilor care au ajuns la etapa adoptării unei decizii ANACEC până la sfârșitul anului 2025 a variat între aproximativ 21% și 29%. Intervalul calendaristic mediu dintre înmatriculare și confirmarea titlului este de aproximativ șase ani, fără a reprezenta durata efectivă a studiilor doctorale. Aceste rezultate evidențiază necesitatea unor informații mai complete privind evoluția cohortelor și condițiile de finalizare a cercetărilor doctorale.

Compararea evaluărilor instituționale cu cele ale ANACEC arată că, în cazul celor 600 de titluri confirmate, calificativele inițiale au fost menținute în 440 de cazuri (73,3%) și modificate în 160 de cazuri (26,7%), predominant prin diminuare. Modificările au rezultat atât din reconsiderarea calității științifice a tezelor, cât și din verificarea îndeplinirii cerințelor normative. Analiza motivelor respingerii confirmării titlurilor a identificat neconformități privind publicațiile științifice și procedurile de susținere, dar și deficiențe substanțiale referitoare la originalitatea cercetării, fundamentarea metodologică, validitatea rezultatelor, documentarea științifică și integritatea academică. Examinarea componenței comisiilor de susținere publică a evidențiat, de asemenea, aspecte relevante pentru independența și credibilitatea evaluării.

Dimensiunea internațională a rezultatelor formării doctorale este reflectată de cele 116 titluri confirmate cetățenilor străini (19,3% din total), majoritatea acestora fiind cetățeni ai României. Totuși, cetățenia nu constituie, prin ea însăși, un indicator suficient al mobilității academice și internaționalizării doctoratului.

Constatările evidențiază necesitatea consolidării mecanismelor instituționale de monitorizare a parcursului doctoral, de verificare preliminară a conformității, de evaluare riguroasă și independentă a tezelor și de prevenire a problemelor de integritate academică. Analiza subliniază importanța valorificării sistematice a rezultatelor evaluării externe, a îmbunătățirii evidențelor statistice și a delimitării clare a responsabilităților instituțiilor organizatoare de doctorat, conducătorilor de doctorat, evaluatorilor, ANACEC și autorităților publice competente.

Abstract

This thematic analysis examines the results of the activities carried out by the National Agency for Quality Assurance in Education and Research (ANACEC) concerning the confirmation of doctoral degrees in accordance with the provisions of the Education Code, following the completion of doctoral programmes within doctoral schools. Its purpose is to identify major trends in doctoral education, recurring problems detected through external evaluation, and their implications for doctoral quality assurance. The analysis draws on ANACEC administrative records, decisions and evaluation documents, doctoral admission data, and relevant national and European statistics. It combines descriptive statistical methods with qualitative analysis of evaluation findings.

During the period under review, ANACEC adopted 651 decisions concerning doctoral degrees, including 600 confirmations and 51 refusals of confirmation. The distribution of confirmed degrees reveals substantial differences across institutions and scientific fields. Compared with the disciplinary distribution of doctoral graduates in the European Union, the Republic of Moldova shows considerably higher shares in education, economics and law, and lower shares in natural sciences and engineering and technology.

The analysis of doctoral trajectories indicates that, among the 2015–2017 admission cohorts, approximately 21% to 29% of enrolled doctoral candidates had reached the stage of an ANACEC decision by the end of 2025. The average calendar interval between initial enrolment and degree confirmation was approximately six years, although this does not represent the actual duration of doctoral studies. These findings highlight the need for more comprehensive information on doctoral cohorts, progression and completion.

A comparison between institutional and ANACEC evaluations shows that, among the 600 confirmed degrees, the initial thesis grades were maintained in 440 cases (73.3%) and modified in 160 cases (26.7%), predominantly through downgrading. These changes resulted both from reassessments of the scientific quality of theses and from verification of compliance with regulatory requirements. The examination of refusals of confirmation identified non-compliance with publication and defence requirements, as well as substantive shortcomings concerning research originality, methodological foundations, validity of results, scientific documentation and academic integrity. The analysis of doctoral defence committee composition also revealed issues relevant to the independence and credibility of evaluation.

The international dimension of doctoral education is reflected in the 116 degrees confirmed for foreign citizens (19.3% of all confirmations), most of whom were Romanian citizens. However, citizenship alone is not a sufficient indicator of academic mobility or doctoral internationalisation.

The findings underline the need to strengthen institutional mechanisms for monitoring doctoral progression, verifying compliance before thesis defence, ensuring rigorous and independent evaluation, and preventing academic integrity violations. The analysis also emphasises the importance of systematically using external evaluation findings to improve doctoral quality assurance, developing more comprehensive statistical records, and clearly defining the responsibilities of doctoral institutions, supervisors, evaluators, ANACEC and the relevant public authorities.

Cuprins

Rezumat 1
Abstract 2
1. Introducere 5
1.1. Contextul și relevanța analizei tematice 5
1.2. Scopul, obiectivele și întrebările analizei 5
1.3. Utilizarea rezultatelor și destinatarii analizei 6
2. Cadrul instituțional și metodologia analizei 7
2.1. Organizarea studiilor doctorale și mecanismul confirmării titlurilor științifice 7
2.2. Perioada analizată, sursele informaționale și populația examinată 7
2.3. Indicatorii utilizați și metodele de analiză 8
2.4. Limitele datelor și precauțiile de interpretare 9
3. Evoluția confirmării titlurilor științifice de doctor (2019–2025) 11
3.1. Dinamica depunerii dosarelor și a deciziilor ANACEC 11
3.2. Distribuția titlurilor confirmate pe instituții organizatoare de doctorat 12
3.3. Distribuția pe domenii și ramuri științifice 13
3.4. Structura pe domenii științifice a doctoratului în context european 15
4. Parcursul doctoral și finalizarea studiilor 17
4.1. Parcursul doctoral și finalizarea studiilor: analiza cohortelor de admitere 17
4.2. Durata de la înmatriculare până la confirmarea titlului științific 18
4.3. Diferențele dintre instituții și domenii științifice 18
4.4. Probleme și factori care pot influența finalizarea doctoratului 20
5. Calitatea tezelor de doctorat și funcționarea mecanismelor de evaluare 21
5.1. Sistemul de calificative și aplicarea criteriilor de evaluare 21
5.2. Rezultatele evaluărilor instituționale și ale ANACEC 21
5.3. Modificarea calificativelor: semnificații pentru asigurarea calității 22
5.4. Diferențele dintre instituții și particularitățile disciplinare 23
5.5. Componența comisiilor de susținere publică și independența evaluării tezelor 23
5.6. Rolul evaluărilor succesive și al deliberărilor comisiilor de experți 25
6. Probleme și neconformități identificate în procesul confirmării titlurilor științifice 26
6.1. Caracteristicile generale ale deciziilor de respingere 26
6.2. Nerespectarea cerințelor privind publicarea și valorificarea rezultatelor 26
6.3. Deficiențe fundamentale ale conținutului științific 27
6.4. Probleme de etică și integritate academică 28
6.5. Nerespectarea cerințelor procedurale 29
6.6. Fundamentarea și adoptarea deciziilor de respingere 29
6.7. Studii de caz privind motivele respingerii confirmării titlurilor științifice 30

Studiul de caz A. Publicații numeroase, dar cerințe minimale neîndeplinite 30
Studiul de caz B. Publicarea în reviste nerecunoscute sau cu caracteristici pseudoștiințifice 30
Studiul de caz C. Publicații distincte bibliografic, dar cu suprapuneri substanțiale ale conținutului 31
Studiul de caz D. Preluări necorespunzătoare din alte surse și limitele verificării integrității academice 31
Studiul de caz E. Prezentarea descriptivă a informațiilor în locul unei analize științifice originale 32
Studiul de caz F. Calitatea științifică apreciată favorabil, dar procedura de susținere neconformă 32
Studiul de caz G. Referințe bibliografice necorespunzătoare, informații neverificabile și utilizarea necritică a inteligenței artificiale 33
7. Dimensiunea internațională a studiilor doctorale.....34
7.1. Titlurile științifice confirmate cetățenilor străini 34
7.2. Distribuția pe instituții și domenii științifice 34
7.3. Internaționalizarea doctoratului: particularități naționale și context european.....36
8. Constatări transversale și implicații pentru asigurarea calității doctoratului.....38
8.1. Eficacitatea mecanismelor instituționale de prevenire și identificare a neconformităților .38
8.2. Structura și rezultatele formării doctorale: provocări pentru dezvoltarea sistemului 39
8.3. Aplicarea cadrului normativ și delimitarea responsabilităților în procesul doctoral 39
8.4. Valorificarea sistematică a rezultatelor evaluării externe 40
9. Concluzii și recomandări.....42
9.1. Principalele concluzii ale analizei tematice 42
9.2. Recomandări pentru instituțiile organizatoare de doctorat și școlile doctorale 43
9.3. Recomandări pentru conducătorii de doctorat și evaluatorii tezelor 44
9.4. Recomandări pentru ANACEC și Ministerul Educației și Cercetării.....44
9.5. Priorități de implementare și monitorizare.....46
Surse informaționale utilizate 47

1. Introducere

1.1. Contextul și relevanța analizei tematice

Asigurarea calității studiilor doctorale reprezintă o componentă importantă a dezvoltării învățământului superior și a sistemului național de cercetare și inovare. Prin finalizarea studiilor doctorale și susținerea tezei, doctorandul trebuie să demonstreze capacitatea de a desfășura cercetări originale, de a utiliza metode științifice adecvate și de a contribui la dezvoltarea cunoașterii în domeniul de specialitate. Din această perspectivă, evaluarea tezelor de doctorat constituie atât un mecanism de certificare a competențelor de cercetare, cât și un instrument de asigurare a calității rezultatelor formării doctorale.

Reorganizarea studiilor doctorale în Republica Moldova, în baza Codului educației (LP 152/2014) și a Regulamentului privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III (HG 1007/2014), a consolidat responsabilitatea instituțiilor organizatoare de doctorat pentru formarea doctorală, evaluarea tezelor și conferirea titlurilor științifice. În același timp, sistemul național a păstrat un mecanism de evaluare externă ulterioară, exercitat de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (ANACEC), în cadrul procedurii de confirmare a titlurilor științifice.

Acest mecanism oferă posibilitatea examinării nu doar a rezultatelor individuale ale evaluării tezelor de doctorat, ci și a unor aspecte relevante pentru funcționarea sistemului doctoral în ansamblu. Informațiile acumulate în procesul confirmării titlurilor științifice permit identificarea tendințelor privind finalizarea studiilor doctorale, a diferențelor dintre instituții și domenii științifice, precum și a problemelor referitoare la calitatea cercetărilor, respectarea cerințelor normative și organizarea procedurilor de evaluare.

În perioada 2019–2025, Consiliul de conducere al ANACEC a adoptat 600 de decizii de confirmare și 51 de decizii de respingere a confirmării titlurilor științifice de doctor (pentru 47 de candidați, deoarece unele teze au fost respinse repetat) ca urmare a efectuării studiilor în cadrul școlilor doctorale. Examinarea acestor dosare a generat un volum important de informații privind rezultatele studiilor doctorale și practicile de evaluare aplicate la nivel instituțional. Modificarea unor calificative atribuite inițial tezelor, identificarea deficiențelor privind conținutul științific sau publicațiile și constatarea unor neconformități procedurale reprezintă exemple de situații care necesită o analiză dincolo de examinarea cazurilor individuale.

Valorificarea sistematică a acestor informații corespunde abordării promovate prin *Standardele și liniile directoare pentru asigurarea calității în Spațiul European al Învățământului Superior* (ESG, 2015). Standardul ESG 3.4 privind analiza tematică prevede realizarea și publicarea periodică de către agențiile de asigurare a calității a analizelor constatărilor generale rezultate din activitățile lor de evaluare externă. Scopul unei asemenea abordări este de a transforma rezultatele evaluărilor individuale în informații relevante pentru îmbunătățirea calității la nivel instituțional și de sistem.

Prezenta analiză tematică urmărește valorificarea rezultatelor activității ANACEC de confirmare a titlurilor științifice de doctor, prin identificarea principalelor tendințe, probleme recurente și oportunități de îmbunătățire a mecanismelor de asigurare a calității studiilor doctorale din Republica Moldova.

1.2. Scopul, obiectivele și întrebările analizei

Scopul analizei constă în examinarea rezultatelor evaluării externe a dosarelor de confirmare a titlurilor științifice de doctor susținute în cadrul școlilor doctorale, pentru identificarea tendințelor de dezvoltare a sistemului doctoral, a problemelor recurente privind elaborarea și evaluarea

tezelor, precum și pentru formularea unor recomandări de îmbunătățire a mecanismelor de asigurare a calității.

Pentru realizarea acestui scop sunt urmărite următoarele obiective:

1. Analiza evoluției confirmării titlurilor științifice de doctor, inclusiv a distribuției acestora pe instituții organizatoare de doctorat și domenii științifice.
2. Examinarea unor caracteristici ale parcursului doctoral, în special a raportului dintre admiterea la doctorat și susținerea tezelor, precum și a duratei de desfășurare a doctoratului.
3. Evaluarea rezultatelor aplicării criteriilor de apreciere a tezelor de doctorat, inclusiv a modificărilor calificativelor atribuite la nivel instituțional.
4. Identificarea și sistematizarea principalelor deficiențe și neconformități constatate în procesul evaluării externe, precum și a motivelor respingerii confirmării titlurilor științifice.
5. Examinarea dimensiunii internaționale a studiilor doctorale, prin analiza titlurilor științifice confirmate cetățenilor străini.
6. Identificarea problemelor transversale și formularea unor recomandări pentru consolidarea mecanismelor instituționale și naționale de asigurare a calității studiilor doctorale.

Analiza urmărește să răspundă unor întrebări relevante pentru evaluarea și dezvoltarea sistemului doctoral: Ce tendințe caracterizează finalizarea studiilor doctorale și confirmarea titlurilor științifice? Ce diferențe se înregistrează între instituții și domenii? În ce măsură rezultatele evaluării externe evidențiază probleme ale aplicării criteriilor și procedurilor instituționale? Care sunt principalele deficiențe identificate în elaborarea și evaluarea tezelor? Ce măsuri ar putea contribui la prevenirea acestora și la consolidarea responsabilității instituțiilor pentru calitatea doctoratului?

1.3. Utilizarea rezultatelor și destinatarii analizei

Analiza tematică este destinată instituțiilor organizatoare de doctorat și școlilor doctorale, conducătorilor de doctorat, membrilor comisiilor de evaluare, ANACEC, Ministerului Educației și Cercetării, precum și altor actori interesați de dezvoltarea studiilor doctorale și a cercetării științifice.

Pentru instituțiile organizatoare de doctorat, constatările pot constitui repere pentru evaluarea eficacității mecanismelor interne de asigurare a calității, îmbunătățirea procedurilor de verificare și evaluare a tezelor și consolidarea responsabilității structurilor implicate în organizarea studiilor doctorale. Pentru ANACEC, rezultatele pot contribui la identificarea dificultăților recurente de aplicare a criteriilor, la perfecționarea procedurilor de evaluare și la dezvoltarea activităților de informare și îndrumare metodologică. Totodată, analiza poate oferi informații relevante pentru Ministerul Educației și Cercetării în procesul de examinare și îmbunătățire a cadrului normativ și a politicilor privind studiile doctorale.

2. Cadrul instituțional și metodologia analizei

2.1. Organizarea studiilor doctorale și mecanismul confirmării titlurilor științifice

Studiile superioare de doctorat din Republica Moldova reprezintă ciclul III al învățământului superior, corespunzător nivelului 8 al Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED 2011). Organizarea acestora este reglementată prin Codul educației (LP 152/2014, cu modificările ulterioare) și Regulamentul privind organizarea studiilor superioare de doctorat, ciclul III (HG 1007/2014, cu modificările ulterioare).

Începând cu anul 2015, formarea doctorală a fost organizată în cadrul școlilor doctorale constituite de instituțiile de învățământ superior, inclusiv prin consorții și parteneriate cu alte instituții de învățământ și organizații din domeniile cercetării și inovării. Școlile doctorale asigură organizarea programelor de studii, monitorizarea parcursului doctoral și desfășurarea activităților de formare și cercetare, în conformitate cu responsabilitățile prevăzute de cadrul normativ și de reglementările instituționale.

Evaluarea tezelor de doctorat se desfășoară în etape succesive, care includ examinarea rezultatelor cercetării în cadrul structurilor instituționale, evaluarea de către comisia de susținere publică și adoptarea deciziei de conferire a titlului științific. Ulterior, dosarul este transmis ANACEC pentru confirmarea titlului, în conformitate cu Metodologia de conferire și confirmare a titlurilor științifice (HG nr. 497/2019). La nivelul ANACEC, examinarea dosarelor implică experți din domeniu și structurile colegiale competente, iar deciziile finale de confirmare sau respingere a confirmării sunt adoptate de Consiliul de conducere al Agenției.

Evaluarea externă include atât aprecierea calității științifice a tezelor, cât și verificarea respectării cerințelor normative privind elaborarea, publicarea și valorificarea rezultatelor cercetării, integritatea academică și organizarea procedurilor de susținere. În cadrul examinării pot fi identificate deficiențe care determină modificarea calificativului atribuit la nivel instituțional sau respingerea confirmării titlului științific.

2.2. Perioada analizată, sursele informaționale și populația examinată

Analiza tematică acoperă perioada 2019–2025, corespunzătoare primilor șapte ani în care ANACEC a adoptat decizii privind confirmarea titlurilor științifice de doctor conferite în cadrul sistemului reorganizat al studiilor doctorale. Pentru examinarea unor aspecte ale evoluției sistemului doctoral au fost utilizate și date aferente anilor anteriori, în special privind admiterea la doctorat începând cu anul 2015 și depunerea primelor dosare la ANACEC în anul 2018.

Principalele surse informaționale utilizate sunt:

1. Evidențele ANACEC privind dosarele de confirmare a titlurilor științifice de doctor depuse de instituțiile organizatoare de doctorat în perioada 2018–2025.
2. Deciziile Consiliului de conducere al ANACEC privind confirmarea sau respingerea confirmării titlurilor științifice în perioada 2019–2025.
3. Informațiile din dosarele de confirmare referitoare la instituțiile organizatoare de doctorat, școlile doctorale, domeniile și ramurile științifice, calificativele tezelor, datele înmatriculării și susținerii publice.
4. Listele și datele Ministerului Educației și Cercetării privind admiterea la programele de doctorat, utilizate pentru analiza cohortelor de doctoranzi.
5. Datele din sistemele informaționale ale Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI).

6. Rapoartele experților, notele de argumentare și materialele examinate de structurile de evaluare ale ANACEC, utilizate pentru identificarea motivelor modificării calificativelor și ale respingerii confirmării titlurilor.
7. Actele normative, documentele metodologice și informațiile oficiale relevante pentru interpretarea rezultatelor evaluării.

În perioada 2018–2025 au fost depuse la ANACEC 677 de dosare de confirmare a titlurilor științifice de doctor. În perioada 2019–2025, Consiliul de conducere al ANACEC a adoptat 651 de decizii, dintre care 600 de confirmare și 51 de respingere a confirmării titlurilor științifice.

În analiză sunt utilizate mai multe unități de observare: dosarul depus, decizia de confirmare sau respingere, teza de doctorat, candidatul și cohorta de admitere. Numărul dosarelor depuse reflectă intrările în procedura de evaluare, iar numărul deciziilor adoptate reflectă rezultatele examinării, între aceste etape putând exista un interval de timp. Totodată, unele dosare au fost examinate repetat, inclusiv după respingerea inițială a confirmării titlului. Prin urmare, numărul deciziilor adoptate nu este echivalent cu numărul tezelor sau al candidaților distincți, iar valorile anuale ale dosarelor depuse și deciziilor nu sunt direct comparabile.

Evoluția confirmării titlurilor științifice este analizată pe baza deciziilor ANACEC din perioada 2019–2025. Parcursul doctoral este examinat pentru cohortele de admitere din 2015–2022, prin raportarea acestora la candidații pentru care au fost adoptate decizii ANACEC până la sfârșitul anului 2025. Analiza calificativelor se bazează pe rezultatele evaluărilor externe, iar examinarea detaliată a argumentelor privind modificarea calificativelor valorifică documentele aferente perioadei 2023–2025.

Distribuțiile instituționale sunt examinate ținând seama de reorganizările intervenite în sistemul învățământului superior și al cercetării. Pentru asigurarea comparabilității rezultatelor, datele aferente instituțiilor reorganizate sau absorbite au fost corelate cu instituțiile succesoare, păstrând, după caz, informațiile privind proveniența inițială a dosarelor.

2.3. Indicatorii utilizați și metodele de analiză

Analiza utilizează o abordare predominant descriptivă, completată prin examinarea calitativă a constatărilor și argumentelor consemnate în procesul evaluării externe.

Evoluția confirmării titlurilor științifice este examinată prin numărul anual al dosarelor depuse, al deciziilor de confirmare și al respingerilor, precum și prin distribuția acestora pe instituții organizatoare de doctorat și domenii științifice. Sunt utilizate frecvențe absolute, ponderi și comparații între ani, instituții și domenii, pentru identificarea principalelor tendințe și concentrări.

Parcursul doctoral este analizat prin raportarea numărului doctoranzilor din fiecare cohortă de admitere pentru care au fost adoptate decizii ANACEC până la sfârșitul anului 2025 la efectivul inițial al cohortei. Sunt utilizate frecvențe absolute și ponderi, calculate separat pentru cohortele de admitere din perioada 2015–2022.

Durata parcursului doctoral este examinată pe baza intervalului calendaristic dintre înmatricularea la doctorat și confirmarea titlului științific de către ANACEC, prin calcularea valorilor medii și compararea acestora între instituții și domenii științifice.

Rezultatele evaluării tezelor sunt analizate prin compararea calificativelor atribuite la nivel instituțional cu cele stabilite în urma evaluării ANACEC. Sunt examinate distribuția calificativelor, frecvența și direcția modificărilor, precum și diferențele dintre instituții. Pentru titlurile confirmate este utilizată o matrice de tranziție între calificativele inițiale și cele finale. Comparațiile instituționale au în vedere atât numărul absolut al modificărilor, cât și proporția

acestora în totalul evaluărilor comparabile, ținând seama de diferențele privind numărul dosarelor.

Problemele și neconformitățile sunt examinate prin analiza documentelor de evaluare, a argumentelor privind modificarea calificativelor și a motivelor respingerii confirmării titlurilor. Constatările sunt grupate în categorii tematice referitoare la originalitatea și contribuția științifică, fundamentarea metodologică, coerența și validitatea rezultatelor, calitatea documentării și redactării, publicațiile științifice, integritatea academică și respectarea cerințelor procedurale.

O componentă distinctă o constituie analiza notelor de argumentare și a materialelor aferente deciziilor de respingere din perioada 2020–2025. Pentru fiecare caz sunt examinate natura și gravitatea deficiențelor, criteriile și prevederile normative invocate, argumentele formulate de structurile de evaluare și, în măsura disponibilității informațiilor, evoluția examinării dosarului. Clasificarea urmărește identificarea motivului determinant al respingerii și înregistrarea separată a eventualelor motive suplimentare, pe baza argumentelor documentate, nu a simplei identificări a unor termeni în text. Categoriile de neconformități nu sunt în mod necesar reciproc exclusive.

Analiza urmărește, de asemenea, identificarea etapelor procesului doctoral în care deficiențele ar fi putut fi prevenite sau constatate și a responsabilităților instituționale asociate acestora, fără a presupune că toate problemele au aceeași origine sau caracterizează în mod direct calitatea generală a instituțiilor organizatoare de doctorat.

Dimensiunea internațională a studiilor doctorale este examinată prin numărul și ponderea titlurilor confirmate cetățenilor străini, precum și prin distribuția acestora pe țări de cetățenie, instituții și domenii științifice. Pentru contextualizarea structurii disciplinare și a dimensiunii internaționale a doctoratului sunt utilizate date EUROSTAT privind absolvenții de doctorat pe domenii și mobilitatea educațională internațională. Comparațiile au caracter orientativ, având în vedere diferențele dintre populațiile statistice, clasificările și indicatorii utilizați.

Tabelele și figurile prezentate în analiză au fost elaborate în baza prelucrării datelor din sursele informaționale indicate în subcapitolul 2.2 și în secțiunea „Surse informaționale utilizate”. Particularitățile surselor și ale indicatorilor sunt precizate, după caz, în textul analizei sau în notele aferente tabelelor și figurilor.

În procesul elaborării analizei tematice au fost utilizate instrumente de inteligență artificială generativă pentru asistarea redactării și revizuirii unor fragmente de text. Colectarea și prelucrarea datelor, analiza și interpretarea rezultatelor, formularea concluziilor și recomandărilor au fost realizate de autorii analizei, care își asumă integral responsabilitatea pentru conținutul acesteia.

2.4. Limitele datelor și precauțiile de interpretare

Rezultatele analizei trebuie interpretate ținând seama de particularitățile surselor informaționale și ale procedurilor de evaluare:

1) Informațiile utilizate provin predominant din activitatea ANACEC de confirmare a titlurilor științifice și nu acoperă integral toate componentele funcționării sistemului doctoral. Aceste date reflectă în special dosarele ajunse în etapa de examinare pentru confirmarea titlului și nu permit caracterizarea directă a tuturor doctoranzilor înmatriculați, inclusiv a celor care au abandonat studiile, le-au întrerupt sau nu au ajuns la susținerea tezei.
2) Durata diferită de urmărire a cohortelor limitează comparabilitatea rezultatelor, doctoranzii înmatriculați în anii mai recenți având la dispoziție un interval mai scurt până la sfârșitul

anului 2025. Proporțiile calculate reprezintă rezultatele observate până la acest moment, nu rate definitive de finalizare a doctoratului.

3) Durata dintre înmatriculare și confirmarea titlului științific nu este echivalentă în toate cazurile cu durata efectivă a studiilor doctorale. Intervalul poate include perioade de întrerupere, prelungire, reînmatriculare sau finalizare a procedurilor de susținere. Prin urmare, valorile medii caracterizează durata calendaristică observată și nu permit, fără informații suplimentare, determinarea timpului efectiv consacrat formării și cercetării doctorale.

4) Reorganizările instituționale și modificările cadrului normativ pot influența distribuțiile pe instituții, comparabilitatea rezultatelor și aplicarea cerințelor privind evaluarea tezelor și publicațiile științifice. În analiza comparativă trebuie avute în vedere structura disciplinară a instituțiilor, volumul dosarelor și regulile aplicabile la momentul examinării acestora.

5) Modificarea calificativului unei teze nu reflectă în mod necesar o apreciere diferită a conținutului științific. Unele modificări rezultă din verificarea respectării cerințelor normative privind publicațiile sau alte condiții ale procedurii de confirmare. Totodată, menținerea calificativului nu demonstrează, prin ea însăși, absența tuturor deficiențelor. Interpretarea rezultatelor evaluării trebuie realizată în raport cu motivele documentate ale deciziilor.

6) Numărul relativ redus de dosare din unele instituții și domenii poate determina variații importante ale indicatorilor procentuali. Prin urmare, rezultatele analizei nu pot constitui, prin ele însele, un temei suficient pentru ierarhizarea instituțiilor sau formularea unor aprecieri globale privind calitatea studiilor doctorale.

7) În cazul comparațiilor internaționale, datele ANACEC privind confirmarea titlurilor științifice nu sunt integral echivalente cu statisticile EUROSTAT privind absolvenții de doctorat. De asemenea, indicatorul privind cetățenia beneficiarilor titlurilor confirmate diferă de indicatorii europeni ai mobilității educaționale internaționale. Prin urmare, comparațiile prezentate au caracter orientativ și nu pot fi interpretate ca măsurători direct echivalente ale structurii sau internaționalizării sistemelor doctorale.

Aceste limite nu diminuează relevanța informațiilor acumulate de ANACEC, dar delimitează cadrul în care rezultatele analizei pot fi interpretate și utilizate.

3. Evoluția confirmării titlurilor științifice de doctor (2019–2025)

3.1. Dinamica depunerii dosarelor și a deciziilor ANACEC

Primele dosare de confirmare a titlurilor științifice de doctor conferite în cadrul sistemului reorganizat au fost depuse la ANACEC în anul 2018, fiind înregistrate două dosare. Primele decizii privind confirmarea acestor titluri au fost adoptate de Consiliul de conducere al ANACEC la 6 decembrie 2019, după aprobarea Metodologiei de conferire și confirmare a titlurilor științifice (HG 497/2019).

În perioada 2018–2025, numărul anual al dosarelor de confirmare a titlurilor științifice de doctor depuse la ANACEC a înregistrat o creștere continuă, de la 2 dosare în 2018 la 161 în 2025 (tabelul 1). Creșterea a fost deosebit de pronunțată în primii ani de funcționare a noului mecanism, pe măsura finalizării studiilor de către primele promoții de doctoranzi înmatriculați în școlile doctorale.

Tabelul 1. Evoluția dosarelor de atestare pentru confirmarea titlurilor științifice de doctor conferite de către organizațiile din domeniile cercetării și inovării

Anul	***2018***	***2019***	***2020***	***2021***	***2022***	***2023***	***2024***	***2025***
Dosare de confirmare a titlului științific de doctor depuse la ANACEC	*2*	*15*	*31*	*74*	*113*	*134*	*147*	*161*

În perioada 2019–2025, Consiliul de conducere al ANACEC a adoptat 651 de decizii privind confirmarea titlurilor științifice de doctor, dintre care 600 de confirmare și 51 de respingere. Distribuția anuală evidențiază o creștere semnificativă a numărului deciziilor adoptate, de la 14 în anul 2019 la peste 150 în anul 2025 (fig. 1).

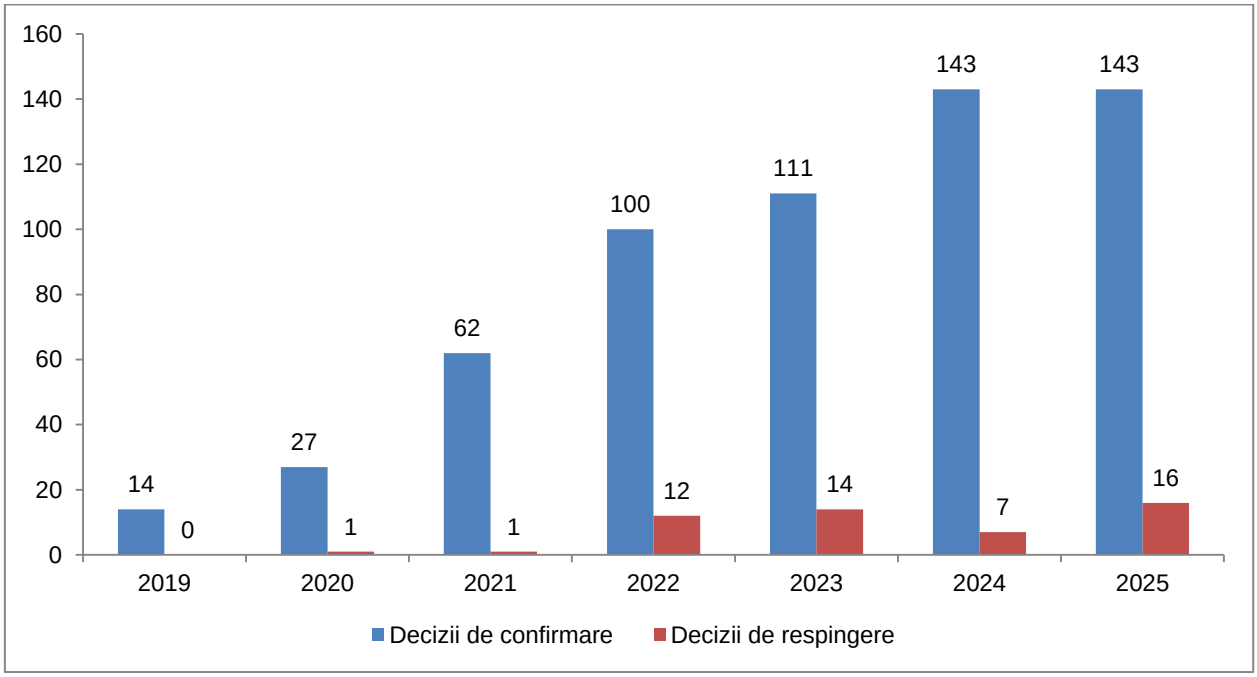

Figura 1. Numărul de decizii ale Consiliului de conducere al ANACEC privind confirmarea titlurilor științifice de doctor în perioada 2019-2025

Numărul confirmărilor a crescut de la 14 în 2019 la 143 în anii 2024 și 2025. În același timp, numărul respingerilor a variat de la un an la altul, cele mai multe fiind înregistrate în perioada 2022–2024.

Raportată la ansamblul deciziilor adoptate în perioada examinată, ponderea confirmărilor constituie 92,2%. Această distribuție arată că majoritatea dosarelor examinate au fost finalizate prin confirmarea titlurilor conferite la nivel instituțional.

Totuși, proporția relativ redusă a respingerilor nu reflectă integral rezultatele activității de evaluare externă. În cazul unei părți a dosarelor confirmate, calificativele atribuite inițial tezelor au fost modificate în urma examinării ANACEC. Prin urmare, aprecierea rezultatelor evaluării trebuie să ia în considerare atât deciziile de confirmare și respingere, cât și modificările calificativelor și natura deficiențelor identificate.

Evoluția anuală a respingerilor trebuie interpretată cu prudență, având în vedere numărul diferit de dosare examinate, caracteristicile acestora și examinările repetate. O variație a numărului sau proporției respingerilor nu demonstrează, prin ea însăși, o deteriorare sau o îmbunătățire a calității studiilor doctorale.

3.2. Distribuția titlurilor confirmate pe instituții organizatoare de doctorat

Analiza distribuției celor 600 de titluri științifice de doctor confirmate de ANACEC în perioada 2019–2025 evidențiază o concentrare importantă a rezultatelor în cadrul unui număr relativ redus de instituții organizatoare de doctorat.

Cele mai multe titluri au fost confirmate pentru Universitatea de Stat din Moldova, urmată de Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, cărora împreună le revin 61% din total (fig.2).

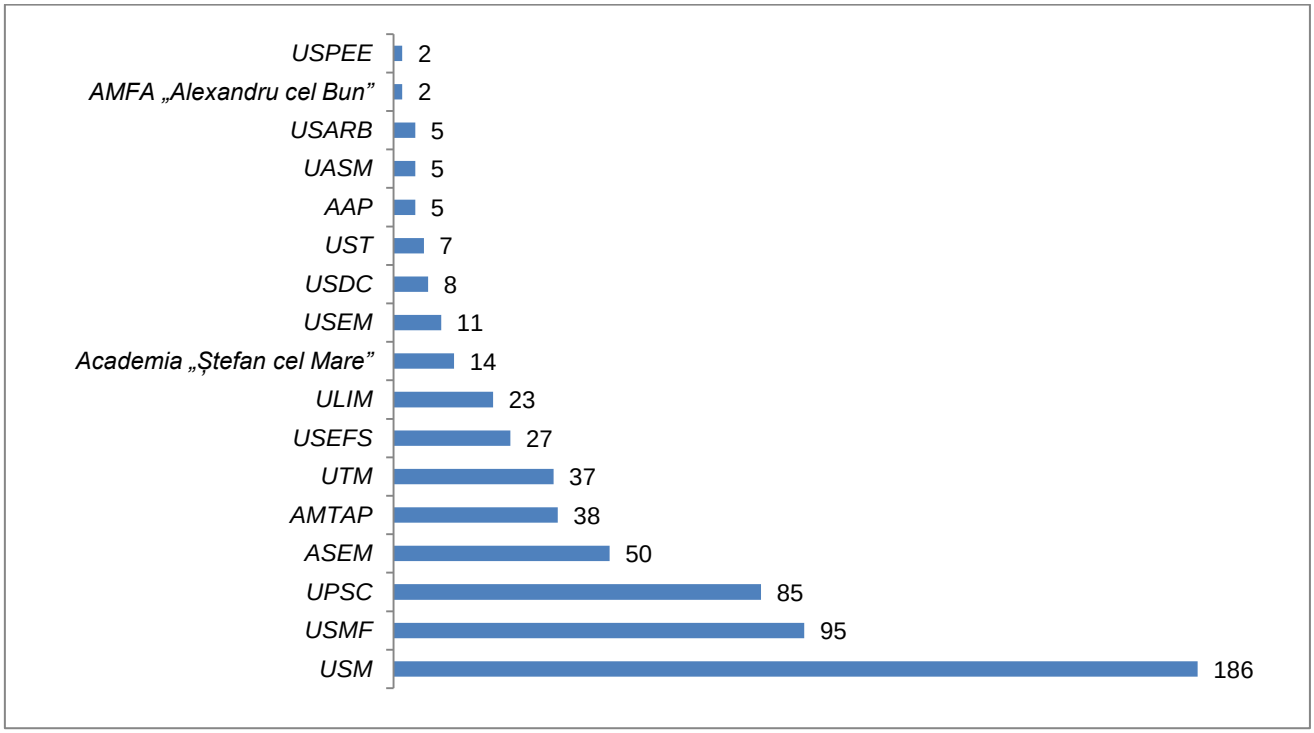

Figura 2. Numărul titlurilor științifice de doctor confirmate în perioada 2019-2025 pe instituții de învățământ superior (instituții organizatoare de doctorat)

Un număr important de titluri confirmate se înregistrează și la Academia de Studii Economice din Moldova, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și Universitatea Tehnică a Moldovei. Celelalte instituții înregistrează valori mai reduse, ceea ce reflectă diversitatea dimensiunilor și profilurilor instituțiilor implicate în organizarea studiilor doctorale.

Concentrarea titlurilor confirmate în anumite instituții poate fi explicată parțial prin dimensiunea și diversitatea ofertei doctorale, instituțiile multidisciplinare organizând studii în mai multe

domenii și ramuri științifice. De exemplu, Universitatea de Stat din Moldova dispune de cinci școli doctorale, care acoperă domenii precum științele naturii, științele juridice și economice, științele sociale, științele umaniste și ale educației și științele sportului.

3.3. Distribuția pe domenii și ramuri științifice

Distribuția celor 600 de titluri științifice de doctor confirmate în perioada 2019–2025 evidențiază o reprezentare importantă a științelor sociale și economice, în special a științelor educației și dreptului, precum și a științelor medicale și umaniste. Ponderi mai reduse revin științelor naturii, domeniilor inginerești și tehnologice și științelor agricole (fig. 3).

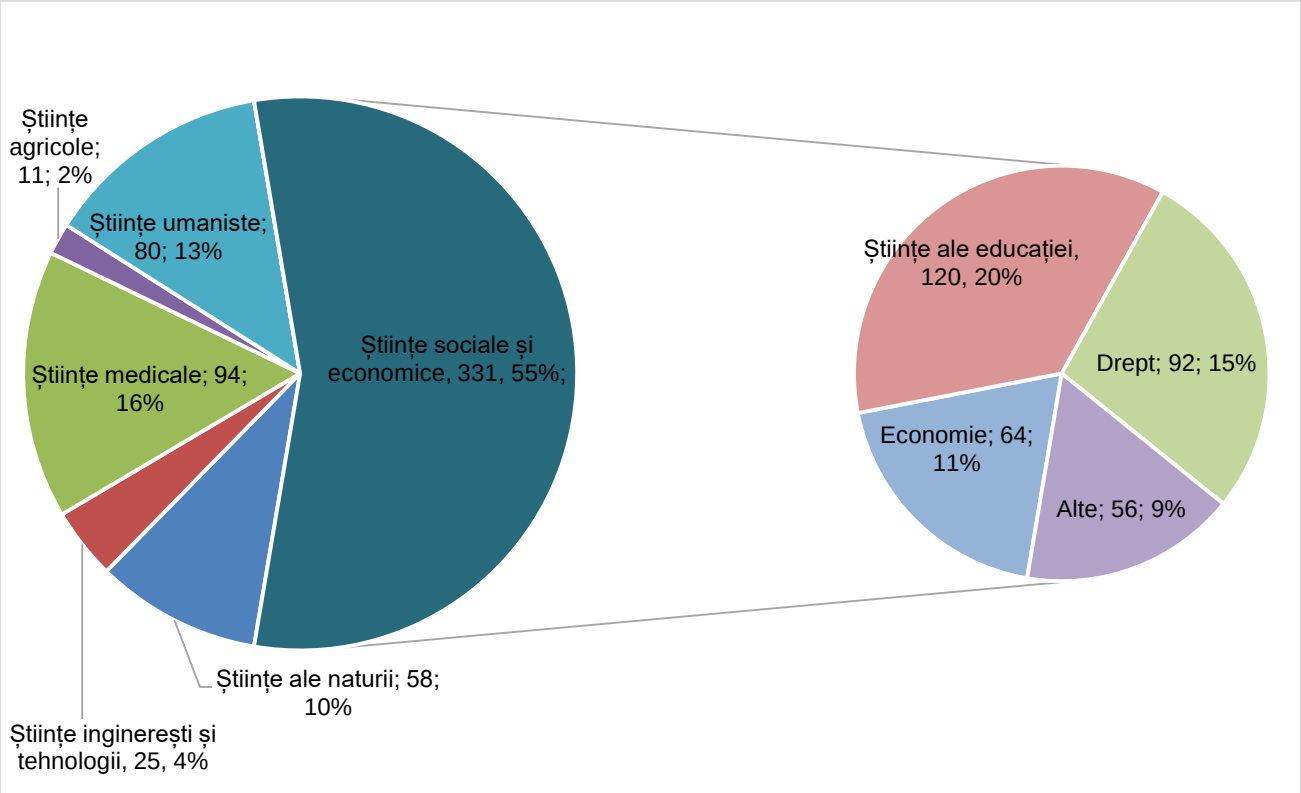

Figura 3. Numărul de titluri științifice de doctor confirmate în perioada 2019-2025 pe domenii științifice

Distribuția pe ramuri științifice evidențiază existența unor modele instituționale diferite (tab. 3). În anumite domenii, precum dreptul, economia și științele educației, studiile doctorale sunt organizate de mai multe instituții, ceea ce contribuie la diversificarea ofertei. În alte domenii, formarea doctorală este concentrată într-un număr mai redus de instituții. De exemplu, titlurile confirmate în științele medicale și farmaceutice provin exclusiv de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

În domeniul științelor naturii, o parte majoritară a titlurilor confirmate este asociată Universității de Stat din Moldova. Astfel, în matematică, știința informației, științe fizice, chimice, geonomice, biologice, ale mediului, din 58 de titluri confirmate, 52 se referă la Universitatea de Stat din Moldova, 4 la Academia de Studii Economice din Moldova și 2 la Universitatea Tehnică a Moldovei.

În schimb, titlurile confirmate în științele juridice și în științele educației sunt distribuite între mai multe instituții. În drept, cea mai mare pondere revine Universității de Stat din Moldova, în timp ce în științele educației rezultatele sunt concentrate la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și Universitatea de Stat din Moldova, inclusiv instituțiile absorbite în urma reorganizărilor.

Tabelul 3. Titlurile științifice de doctor confirmate repartizate pe IOD, școli doctorale și domenii

Nr. crt.	Instituția organizatoare de doctorat	Școala doctorală	Domeniul	Confirmate de ANACEC
1.	Universitatea de Stat din Moldova	Științe ale Naturii	Științe ale Naturii	53
		Științe Juridice și Economice	Științe juridice	49
			Științe economice	14
		Științe sociale	Psihologie	11
			Sociologie	2
			St. politice	12
			Media și comunicare	4
		Științe Umaniste și ale Educației	Științe ale educației	24
			Științe umaniste	31
		Științe ale sportului	Științe ale educației, profilul Pedagogie profesională	27
2.	Universitatea Tehnică a Moldovei	Școala doctorală a UTM	Științe ale naturii	2
			Științe inginerești și tehnologii	24
			Științe agricole	11
			Științe sociale și economice	5
3.	ASEM În consorțiu cu USPEE	Școala doctorală a ASEM	Științe ale naturii	4
			Științe economice	40
			Științe juridice	8
4.	Universitatea de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” din Republica Moldova	Științe medicale	Științe medicale și farmacie	94
5.	Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău	Științe ale Educației	Științe ale educației	69
		Psihologie și Asistență Socială	Psihologie	20
		Științe Umaniste, științe Exacte și Arte	Științe umaniste	3
6.	Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice	Arte și Studii Culturale	Științe umaniste	38
7.	Academia „Ștefan cel Mare” a MAI	Științe penale și Drept public	Științe juridice	14
8.	Universitatea de Studii Europene din Moldova	Științe juridice și Relații internaționale	Științe juridice	11
9.	Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți	Filologie	Științe umaniste/Filologie	5
10.	Universitatea Liberă Internațională din Moldova	Școala doctorală a ULIM	Științe economice	5
			Psihologie	5
			Științe juridice	10
			Științe umaniste/Filologie	3
11.	Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”	Școala doctorală Științe Militare și de Securitate	Științe militare	2
			TOTAL	**600**

Notă: În tabel sunt indicate datele pe instituțiile care există în prezent (de ex., datele Universității de Stat din Tiraspol au fost adunate la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, cu care prima a fost comasată).

Structura disciplinară a instituțiilor trebuie luată în considerare la interpretarea rezultatelor evaluării externe, deoarece poate influența volumul dosarelor examinate, particularitățile publicațiilor științifice și natura observațiilor formulate de evaluatori.

3.4. Structura pe domenii științifice a doctoratului în context european

Pentru contextualizarea structurii disciplinare a titlurilor științifice de doctor confirmate în Republica Moldova a fost realizată o comparație cu distribuția absolvenților de doctorat din cele 27 de state membre ale Uniunii Europene, utilizând datele EUROSTAT pentru perioada 2020–2024 și rezultatele ANACEC pentru perioada 2019–2025. Comparația are caracter orientativ, având în vedere diferențele dintre populațiile statistice și clasificările domeniilor utilizate.

Principala constatare privește concentrarea considerabil mai ridicată a doctoratelor în domeniul științelor educației, precum și în științele economice și drept. Potrivit datelor analizate, științelor educației le revin 20% dintre titlurile confirmate în Republica Moldova, comparativ cu 2,5% dintre absolvenții de doctorat din Uniunea Europeană. Diferența este și mai pronunțată în cazul științelor economice și dreptului, care reprezintă 26% în Republica Moldova, față de 7,7% în UE (fig. 4).

Împreună, aceste domenii însumează 45,8% dintre titlurile de doctor confirmate în Republica Moldova, comparativ cu 10,2% dintre absolvenții de doctorat din UE. Această diferență evidențiază o orientare disciplinară distinctă a rezultatelor formării doctorale din Republica Moldova, caracterizată prin reprezentarea deosebit de importantă a domeniilor educaționale, economice și juridice.

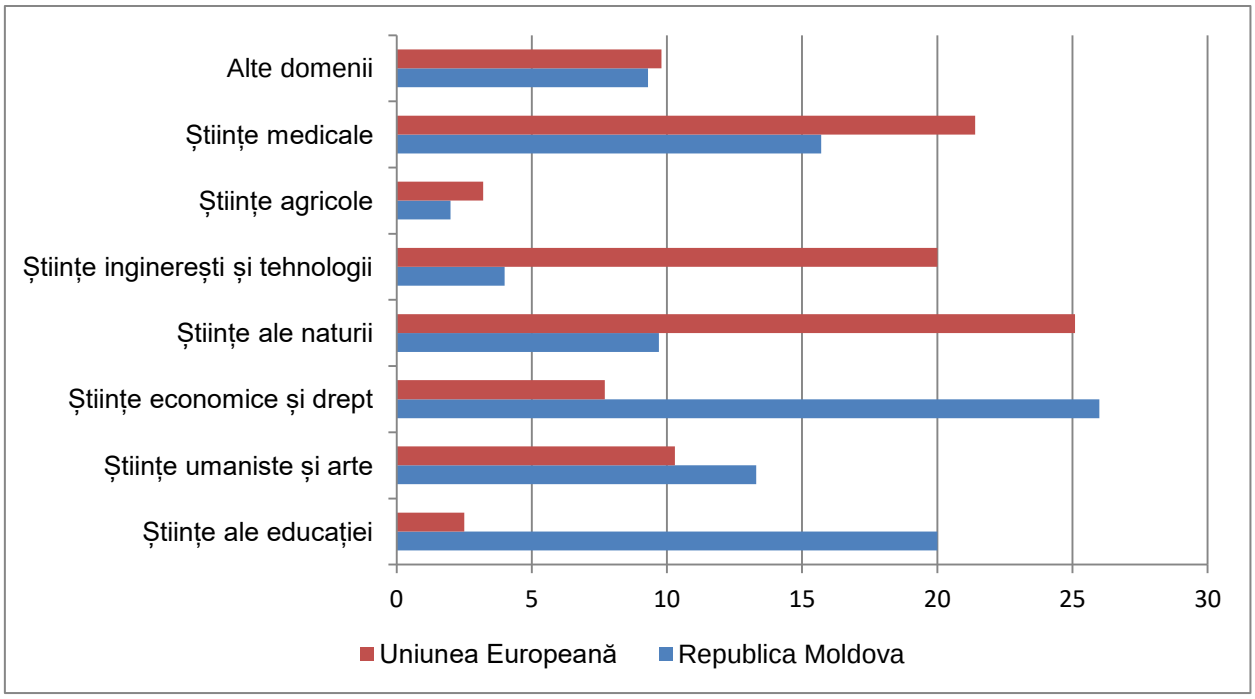

Figura 4. Ponderea absolvenților de doctorat pe domenii ale științei (%)

Notă: Pentru UE sunt folosite datele cumulate a celor 27 state UE pentru perioada 2020-2024 (datele EUROSTAT), iar pentru RM - datele confirmării titlurilor științifice din 2019-2025 (datele ANACEC); Gruparea domeniilor din Republica Moldova a fost realizată pentru a permite comparația cu clasificarea europeană, fără a presupune echivalență perfectă între categorii.

O a doua particularitate o constituie ponderea considerabil mai redusă a doctoratelor în științele naturii și în științele inginerești și tehnologii. Cumulat, științele naturii și domeniile inginerești și tehnologice reprezintă 13,7% în structura titlurilor confirmate din Republica Moldova, comparativ cu 45,1% în structura europeană utilizată pentru comparație. Diferența de peste 31 de puncte procentuale reprezintă una dintre cele mai importante particularități evidențiate de analiză.

Această distribuție poate avea implicații pentru dezvoltarea resurselor umane de cercetare în domeniile științifice și tehnologice. În celelalte domenii, diferențele sunt mai reduse.

Din perspectiva dezvoltării sistemului doctoral, rezultatele evidențiază necesitatea examinării raportului dintre structura disciplinară a formării doctorale, capacitățile de cercetare existente și prioritățile de dezvoltare științifică și socioeconomică.

Totodată, diferențele constatate nu trebuie interpretate automat drept indicatori ai calității studiilor doctorale. O pondere ridicată sau redusă a unui domeniu nu demonstrează, prin ea însăși, nici eficacitatea programelor, nici valoarea științifică a tezelor elaborate în cadrul acestora.

Această constatare justifică aprofundarea analizei privind structura ofertei doctorale, distribuția doctoranzilor înmatriculați și rezultatele formării pe domenii, precum și examinarea relației dintre acestea și capacitățile naționale de cercetare și inovare.

4. Parcursul doctoral și finalizarea studiilor

4.1. Parcursul doctoral și finalizarea studiilor: analiza cohortelor de admitere

Examinarea raportului dintre numărul doctoranzilor înmatriculați și numărul celor care au ajuns la susținerea tezei și luarea deciziei de confirmare a titlului științific oferă informații relevante privind parcursul doctoral și capacitatea sistemului de a sprijini finalizarea cercetărilor începute.

Pentru analiza acestui aspect au fost utilizate datele privind doctoranzii înmatriculați în perioada 2015–2022, conform listelor Ministerului Educației și Cercetării, și informațiile disponibile despre deciziile privind confirmarea titlurilor științifice de către ANACEC până la sfârșitul anului 2025.

Din totalul celor circa 3,9 mii de doctoranzi înmatriculați în perioada 2015–2022, pentru aproximativ 16,1% au fost adoptate decizii ANACEC privind confirmarea sau respingerea confirmării titlului științific până la sfârșitul anului 2025. Cele mai ridicate proporții se înregistrează pentru cohortele din 2016 și 2017, în cazul cărora au ajuns la această etapă aproximativ 28–29% dintre doctoranzi. Pentru cohortele ulterioare, proporțiile sunt progresiv mai reduse (tab. 4).

Tabelul 4. Doctoranzii din cohortele de admitere 2015–2022 pentru care au fost adoptate decizii ANACEC privind confirmarea sau respingerea confirmării titlului științific până la sfârșitul anului 2025

Anul înmatriculării	Nr. de doctoranzi înmatriculați (conform listelor MEC	Nr. de doctoranzi în privința cărora au fost luate decizii de ANACEC	% doctoranzilor în privința cărora au fost luate decizii de ANACEC
2015	349	72	**20,6**
2016	678	190	**28,0**
2017	489	142	**29,0**
2018	588	105	**17,8**
2019	520	69	**13,3**
2020	423	36	**8,5**
2021	466	10	**2,1**
2022	385	2	**0,5**

Note:

1) Anul 2022 a fost luat în calcul pe motiv că 1 doctorand înmatriculat în anul 2022 a susținut teza în anul 2023, iar altul în anul 2025;
2) În total au fost adoptate decizii privind confirmarea titlului pentru 626 de doctoranzi (la 600 le-a fost confirmat titlul, iar la 26 – le-a fost respins titlul). Numărul acestora este mai mic decât numărul deciziilor (651 decizii), deoarece din cele 51 decizii de respingere, pentru unii doctoranzi ele sunt repetate, iar alți doctoranzi ulterior au obținut decizii de confirmare a titlului la depunerea repetată a dosarului la ANACEC.
3) Efectivele inițiale provin din evidențele MEC, iar rezultatele confirmării din evidențele ANACEC.

Diferențele dintre cohorte nu pot fi interpretate ca o deteriorare continuă a eficienței studiilor doctorale, deoarece doctoranzii înmatriculați în anii mai recenți au beneficiat de perioade mai scurte de urmărire. Mai relevante pentru aprecierea rezultatelor sunt cohortele din 2015–2017, pentru care perioada de observare este considerabil mai lungă. Chiar și în cazul acestora, proporția doctoranzilor pentru care au fost adoptate decizii ANACEC nu depășește aproximativ 30%. În interpretarea rezultatelor trebuie avute în vedere și diferențele privind durata regulamentară a studiilor și posibilitățile de prelungire, în funcție de forma de organizare și domeniul doctoral.

Această constatare ridică întrebări privind continuitatea parcursului doctoral, condițiile de desfășurare a cercetării, eficacitatea îndrumării științifice și mecanismele de sprijin pentru finalizarea tezelor. Totuși, datele disponibile nu permit stabilirea cauzelor pentru care ceilalți doctoranzi nu au ajuns la susținere. Situațiile respective pot include întreruperea sau abandonarea studiilor, prelungirea perioadei de elaborare a tezei, exmatricularea ori continuarea cercetării fără susținere până la momentul de referință.

4.2. Durata de la înmatriculare până la confirmarea titlului științific

Durata parcursului doctoral constituie un indicator relevant pentru examinarea condițiilor în care se desfășoară formarea prin cercetare și a procesului de finalizare a studiilor. Analiza acesteia permite identificarea diferențelor dintre durata prevăzută de cadrul normativ și intervalul calendaristic necesar pentru elaborarea și susținerea efectivă a tezelor de doctorat.

Potrivit cadrului normativ aplicabil perioadei examinate, durata studiilor doctorale a fost diferențiată în funcție de forma de organizare și de domeniul științific. Pentru majoritatea programelor, durata studiilor cu frecvență a constituit trei ani, iar pentru cele cu frecvență redusă – patru ani, fiind prevăzută și o perioadă de grație de doi ani. În domeniile medical, biologic și agricol au fost stabilite perioade de studii mai îndelungate.

Conform datelor sintetizate, intervalul mediu dintre înmatricularea la doctorat și finalizarea parcursului prin confirmarea titlului științific de către ANACEC este de aproximativ șase ani. Au fost documentate și situații în care acest interval a ajuns la zece ani, inclusiv în contextul unor proceduri instituționale de reînmatriculare pentru finalizarea tezei sau organizarea susținerii publice repetate a tezelor respinse.

Intervalul calendaristic dintre înmatriculare și confirmarea titlului științific poate depăși durata standard a programului doctoral, incluzând perioade de întrerupere, prelungire sau reînmatriculare, precum și timpul necesar finalizării cercetării, organizării susținerii publice și parcurgerii procedurii de confirmare la ANACEC. Prin urmare, durata medie observată nu este echivalentă cu timpul efectiv consacrat studiilor și cercetării și nu permite stabilirea respectării termenelor regulamentare în fiecare caz.

Pentru o analiză mai exactă a duratei parcursului doctoral ar fi necesare informații individuale privind perioadele de activitate doctorală, întreruperile, prelungirile, reînmatriculările și datele principalelor etape procedurale.

Din perspectiva asigurării calității, durata până la confirmarea titlului trebuie examinată împreună cu rezultatele finale ale doctoratului și cu eficacitatea mecanismelor de monitorizare instituțională. O durată mai îndelungată nu indică automat o calitate inferioară a cercetării, dar poate semnala dificultăți privind organizarea parcursului doctoral, continuitatea îndrumării sau asigurarea condițiilor necesare finalizării tezei.

4.3. Diferențele dintre instituții și domenii științifice

Durata calendaristică dintre înmatriculare și confirmarea titlului științific prezintă diferențe între instituțiile organizatoare de doctorat și între domeniile științifice, evidențiate în figurile 5 și 6.

La nivel instituțional, cele mai ridicate valori medii sunt înregistrate, conform calculelor noastre, pentru Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun”, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și Universitatea Liberă Internațională din Moldova, pentru care această durată depășește 6,5 ani. Pentru celelalte instituții sau consorții / parteneriat, valorile medii se situează, în general, în jurul a șase ani (fig.5).

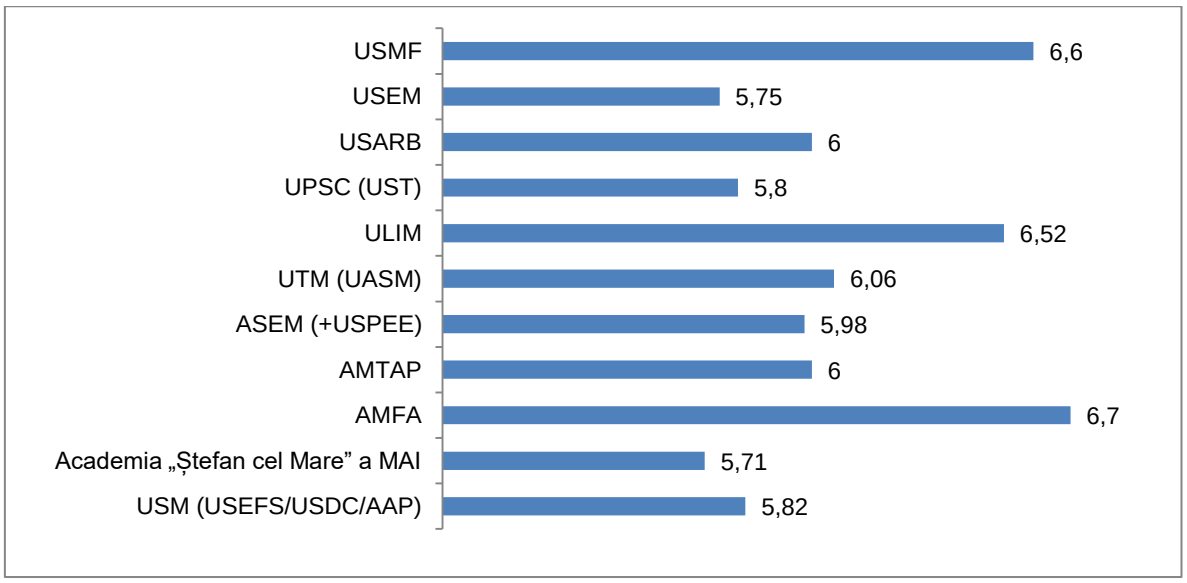

Figura 5. Durata de finalizare a doctoratului prin confirmarea titlurilor științifice în instituțiile organizatoare de doctorat în perioada 2019-2025 (ani)

La aprecierea rezultatelor, trebuie să avem în vedere că instituțiile au un număr diferit de teze susținute și profiluri disciplinare distincte. O valoare medie calculată pentru un număr redus de cazuri poate fi influențată considerabil de una sau două susțineri realizate după intervale neobișnuit de lungi.

La nivelul domeniilor științifice, cele mai ridicate valori medii sunt raportate pentru științele agricole și științele medicale, cu durată de peste 6,5 ani. Durate medii mai reduse sunt consemnate pentru științele inginerești și tehnologii și științele naturii (fig. 6).

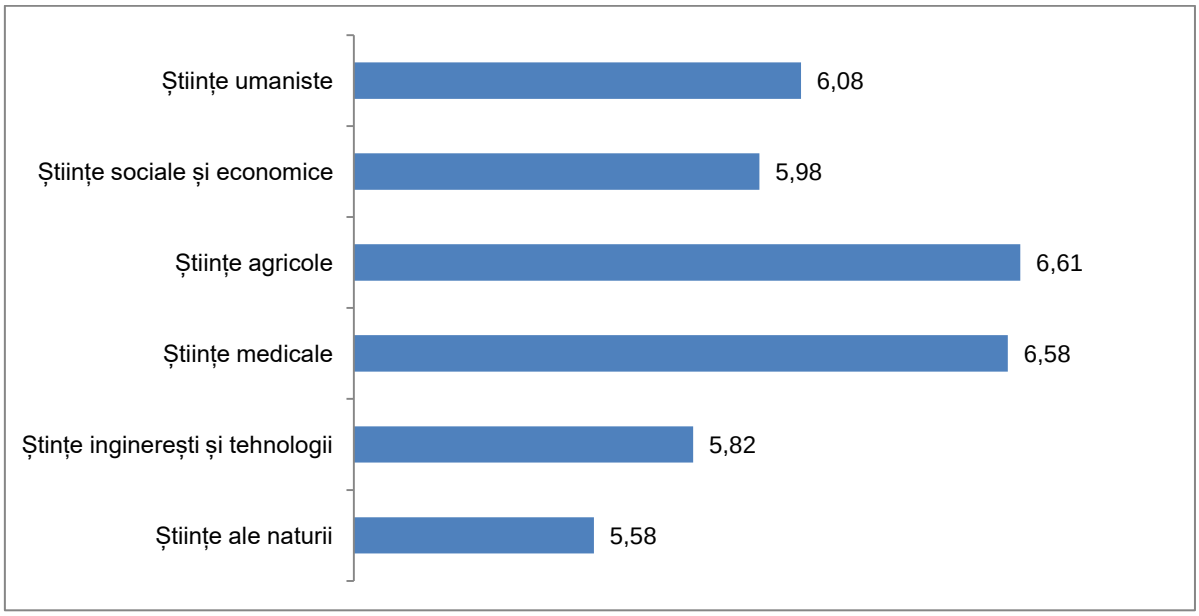

Figura 6. Durata de finalizare a doctoratului prin confirmarea titlurilor științifice în perioada 2019-2025 pe domenii științifice (ani)

Diferențele instituționale și disciplinare trebuie interpretate ținând seama de volumul dosarelor, profilul programelor și particularitățile cercetărilor. Acestea pot evidenția situații care necesită examinări suplimentare, dar nu constituie un temei suficient pentru ierarhizarea instituțiilor sau domeniilor după durata medie a doctoratului. Totodată, particularitățile disciplinare pot fi

relevante pentru examinarea adecvării duratei regulamentare a studiilor doctorale la natura cercetărilor desfășurate.

4.4. Probleme și factori care pot influența finalizarea doctoratului

Rezultatele prezentate anterior justifică examinarea unor factori care pot influența parcursul și finalizarea studiilor doctorale, chiar dacă informațiile disponibile nu permit determinarea contribuției individuale a acestora.

Un prim aspect privește informațiile insuficiente despre situația doctoranzilor care nu au ajuns la susținerea tezei până la sfârșitul perioadei de observare. În lipsa unor date sistematizate privind abandonul, întreruperea studiilor, exmatricularea, prelungirea sau continuarea elaborării tezei, nu poate fi determinată ponderea fiecărei situații și nici identificată cauza principală a nefinalizării.

Un al doilea aspect privește monitorizarea progresului cercetării doctorale. Elaborarea unei teze presupune parcurgerea unor etape succesive, de la formularea problemei de cercetare și stabilirea metodologiei până la obținerea, analiza și valorificarea rezultatelor. Dificultățile apărute în oricare dintre aceste etape pot influența durata parcursului doctoral. Din perspectiva asigurării calității, este important ca instituțiile să dispună de mecanisme de evaluare periodică a progresului, care să permită identificarea timpurie a dificultăților și adoptarea unor măsuri adecvate de sprijin.

Un al treilea aspect se referă la condițiile de desfășurare a cercetării și la particularitățile disciplinare. Unele cercetări doctorale presupun experimente de durată, acces la infrastructură specializată, colectarea unor date pe perioade îndelungate sau realizarea unor investigații în condiții specifice. Alte cercetări se bazează predominant pe analiză documentară, metode teoretice sau cercetări empirice neexperimentale. Aceste diferențe pot influența organizarea parcursului doctoral, fără a permite însă stabilirea unei relații directe între domeniul științific și probabilitatea finalizării tezei pe baza datelor analizate.

De asemenea, organizarea și continuitatea îndrumării științifice constituie componente importante ale calității formării doctorale. Monitorizarea activității doctoranzilor, evaluarea periodică a rezultatelor și sprijinul acordat pentru depășirea dificultăților metodologice sau organizaționale pot contribui la desfășurarea coerentă a cercetării. Datele disponibile nu permit evaluarea directă a eficacității acestor mecanisme, dar rezultatele privind finalizarea studiilor justifică includerea lor între aspectele care necesită o examinare instituțională sistematică.

O atenție distinctă trebuie acordată etapelor de finalizare și susținere publică a tezelor. În anumite situații, intervalul dintre înmatriculare și susținere poate fi influențat nu doar de durata cercetării propriu-zise, ci și de procedurile de evaluare preliminară, de pregătirea dosarului, de verificarea îndeplinirii cerințelor privind publicațiile și de organizarea susținerii. Pentru determinarea contribuției acestor factori sunt necesare date privind durata fiecărei etape procedurale.

În ansamblu, analiza parcursului doctoral evidențiază necesitatea corelării rezultatelor finale cu condițiile și procesele prin care acestea sunt obținute. Asigurarea calității doctoratului nu se limitează la evaluarea tezei în etapa susținerii, ci presupune și monitorizarea desfășurării cercetării, a continuității îndrumării și a condițiilor de finalizare a studiilor. În acest context, reducerea duratei parcursului doctoral nu trebuie urmărită independent de calitatea și rigoarea cercetării.

5. Calitatea tezelor de doctorat și funcționarea mecanismelor de evaluare

5.1. Sistemul de calificative și aplicarea criteriilor de evaluare

Evaluarea tezelor de doctorat urmărește stabilirea măsurii în care cercetarea realizată corespunde cerințelor privind originalitatea, relevanța, rigoarea metodologică, contribuția la dezvoltarea cunoașterii și respectarea normelor de etică și integritate academică.

În Republica Moldova, evaluarea tezelor de doctorat se realizează în baza unui sistem de criterii și calificative stabilit prin Regulamentul de atribuire a calificativelor tezelor de doctorat (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 514 din 5 decembrie 2017). Regulamentul prevede aprecierea tezelor în funcție de șapte criterii, evaluarea finalizându-se cu atribuirea unui calificativ global.

Particularitatea acestui sistem constă în îmbinarea criteriilor referitoare la calitatea propriu-zisă a cercetării cu cerințe privind publicarea și valorificarea rezultatelor științifice și respectarea normelor de etică. Astfel, calificativul final nu reflectă exclusiv aprecierea originalității sau a valorii științifice a tezei, ci rezultă din evaluarea unui ansamblu de condiții, dintre care unele au caracter determinant pentru stabilirea calificativului.

Aplicarea consecventă a criteriilor presupune diferențierea între aprecierea calitativă a originalității, relevanței și contribuției științifice, care implică judecata profesională a evaluatorilor, și verificarea îndeplinirii cerințelor normative privind publicațiile și procedurile. În timp ce prima necesită examinarea aprofundată a cercetării de către specialiști în domeniu, cea de-a doua presupune verificări documentare care pot fi realizate înaintea susținerii publice. Identificarea unor asemenea neconformități abia în etapa evaluării externe evidențiază carențe ale verificărilor instituționale prealabile.

Totodată, aplicarea criteriilor este influențată de particularitățile disciplinare ale cercetării, de practicile de publicare și de modul în care sunt interpretate anumite prevederi ale regulamentului. Din această perspectivă, existența unor criterii comune nu garantează automat uniformitatea evaluării, fiind necesare instrucțiuni clare de aplicare, interpretări consecvente și mecanisme instituționale de verificare a respectării cerințelor.

5.2. Rezultatele evaluărilor instituționale și ale ANACEC

Compararea calificativelor atribuite tezelor de doctorat la nivel instituțional cu cele stabilite în urma evaluării ANACEC permite examinarea concordanței dintre rezultatele celor două etape de evaluare.

În perioada 2019–2025, din cele 600 de evaluări finalizate prin confirmarea titlului științific, în 440 de cazuri (73,3%) calificativul atribuit tezei la nivel instituțional a fost menținut de ANACEC. În celelalte 160 de cazuri (26,7%) calificativul a fost modificat.

Menținerea calificativului inițial în majoritatea cazurilor indică o corespondență importantă între rezultatele evaluării instituționale și cele ale ANACEC. Totuși, această concordanță nu demonstrează aplicarea uniformă a tuturor criteriilor sau absența deficiențelor, întrucât calificative globale identice pot fi însoțite de observații diferite asupra unor componente ale tezei. În același timp, modificarea a peste un sfert dintre calificative evidențiază importanța examinării motivelor diferențelor de apreciere și a posibilității identificării problemelor în etapele anterioare ale evaluării.

Datele privind calificativele evidențiază și diferențe între structura aprecierilor inițiale și cea a calificativelor stabilite de ANACEC. În evaluarea instituțională predomină calificativele „Foarte bine” și „Excelent”, care însumează 573 dintre cele 600 de cazuri confirmate. După evaluarea

ANACEC, numărul acestora se reduce la 480, concomitent cu majorarea numărului calificativelor „Bine” și „Satisfăcător” (fig.7).

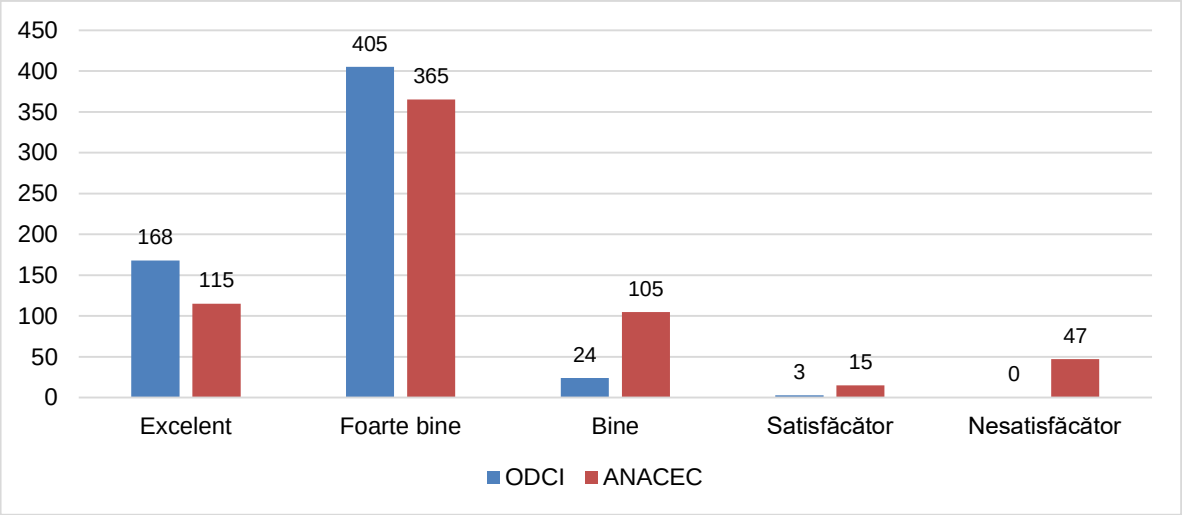

Figura 7. Calificativele atribuite tezelor de doctorat

Modificarea distribuției calificativelor evidențiază rolul evaluării externe în reconsiderarea și diferențierea aprecierilor atribuite inițial tezelor de doctorat.

5.3. Modificarea calificativelor: semnificații pentru asigurarea calității

În perioada examinată, modificările calificativelor în cazul titlurilor confirmate au fost predominant în sensul diminuării acestora. Dintre cele 160 de modificări, 150 au reprezentat diminuări și 10 majorări ale calificativului inițial.

Cele mai frecvente modificări au constat în trecerea de la „Foarte bine” la „Bine” și de la „Excelent” la „Foarte bine”. Aceste două categorii însumează 129 de cazuri, reprezentând cea mai mare parte a modificărilor înregistrate pentru titlurile confirmate.

Diferențierea nivelurilor de calitate corespunzătoare fiecărui calificativ presupune nu doar verificarea îndeplinirii cerințelor minimale, ci și argumentarea corespondenței dintre caracteristicile tezei și nivelul de performanță atribuit.

În acest context, trebuie făcută distincția între două categorii de situații.

Prima categorie cuprinde modificările determinate de reconsiderarea calității științifice a tezei, inclusiv a originalității, metodologiei, fundamentării rezultatelor sau contribuției cercetării. Aceste situații indică diferențe între aprecierile profesionale formulate asupra cercetării și pot evidenția necesitatea consolidării practicilor instituționale de evaluare și deliberare.

A doua categorie include modificările rezultate din verificarea îndeplinirii cerințelor privind publicațiile științifice sau din aplicarea regulilor normative de stabilire a calificativului final. În asemenea cazuri, diminuarea calificativului nu presupune neapărat o apreciere diferită a valorii științifice a cercetării, ci poate reflecta neidentificarea anterioară a unor neconformități documentare sau interpretarea diferită a cerințelor aplicabile.

Prin urmare, modificarea calificativelor trebuie privită nu doar ca rezultat al evaluării externe, ci și ca sursă de informații privind etapele și componentele procesului instituțional care necesită consolidare.

5.4. Diferențele dintre instituții și particularitățile disciplinare

Analiza modificărilor calificativelor pe instituții organizatoare de doctorat evidențiază diferențe importante atât în privința numărului absolut al modificărilor, cât și a ponderii acestora în totalul dosarelor examinate.

Potrivit datelor agregate, cele mai multe modificări au fost consemnate pentru Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, inclusiv instituția absorbită, și Academia de Studii Economice din Moldova, inclusiv parteneriatul instituțional (fig. 8).

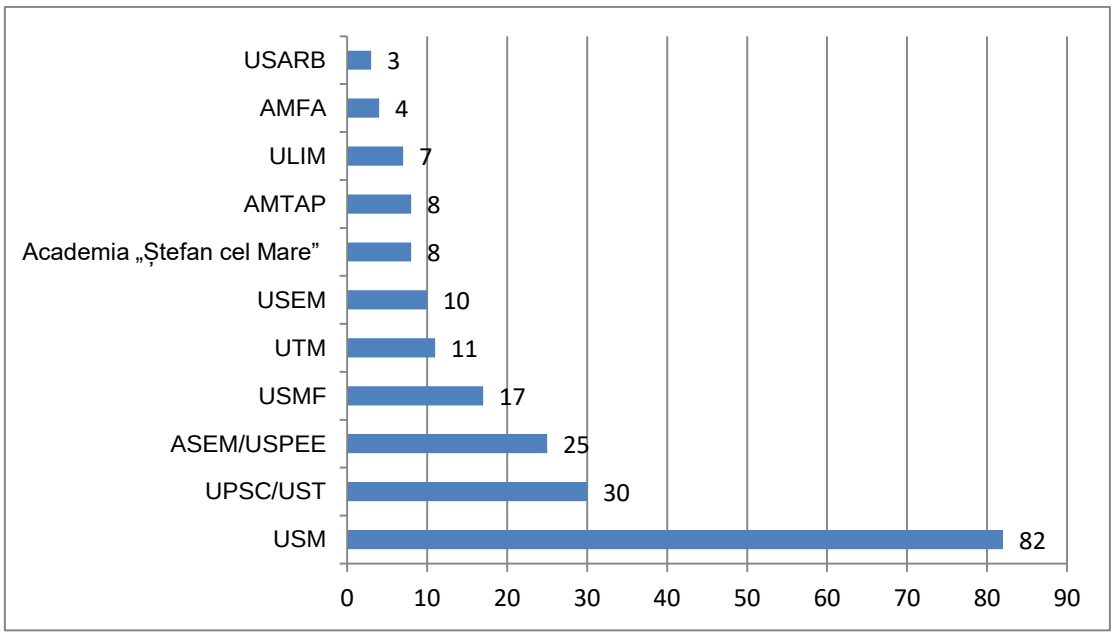

Figura 8. Modificarea calificativului de către Consiliul de conducere al ANACEC pe instituții organizatoare de doctorat.

Instituțiile care gestionează un volum ridicat de dosare pot înregistra un număr absolut mai mare de modificări ale calificativelor, fără ca aceasta să presupună și o proporție mai ridicată a modificărilor. Raportarea acestora la totalul dosarelor examinate, inclusiv cele respinse cu atribuirea calificativului „Nesatisfăcător”, evidențiază proporții ridicate și în cazul unor instituții cu efective reduse. De exemplu, pentru Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun” au fost consemnate patru modificări din cinci dosare examinate. O situație asemănătoare se înregistrează la Universitatea de Studii Europene din Moldova. Asemenea proporții trebuie interpretate ținând seama de numărul redus al cazurilor și nu pot fundamenta, în mod izolat, aprecieri generale privind calitatea evaluării instituționale.

Comparațiile instituționale trebuie interpretate ținând seama atât de proporția calificativelor modificate, cât și de natura și recurența problemelor constatate. Aceste rezultate pot indica situații care necesită examinări suplimentare, dar nu constituie un temei suficient pentru ierarhizarea instituțiilor după calitatea evaluării doctorale.

5.5. Componența comisiilor de susținere publică și independența evaluării tezelor

Componența comisiilor de susținere publică reprezintă o componentă importantă a mecanismelor instituționale de asigurare a calității doctoratului. Competența științifică a membrilor, corespondența specializării acestora cu tematica tezelor, participarea evaluatorilor externi și independența aprecierilor constituie condiții relevante pentru credibilitatea evaluării finale.

Pentru examinarea unor particularități ale funcționării comisiilor de susținere publică au fost analizate datele aferente anului 2024 (analiza se bazează pe datele IBN/IDSI, prelucrate de ANACEC), Analiza a cuprins 316 susțineri publice, dintre care 26 de teze de doctor habilitat, fiind incluse atât teze elaborate în cadrul școlilor doctorale, cât și teze susținute în fața consiliilor științifice specializate, întrucât obiectivul acestei examinări a vizat particularitățile generale ale participării evaluatorilor în comisiile de susținere publică.

Conform datelor analizate, în comisiile de susținere publică au participat 1124 de persoane distincte. Dintre acestea, peste jumătate au participat la o singură susținere, iar 5 persoane au făcut parte din 10 și mai multe Comisii de susținere publică (tab. 5).

Tabelul 5. Frecvența participărilor în Comisiile de susținere publică a tezelor de doctorat în anul 2024

Numărul participărilor în Comisii	*Numărul persoanelor*
10-15	5
5-9	75
4	66
3	120
2	200
1	658

Aceste rezultate evidențiază, pe de o parte, participarea unui număr relativ mare de persoane distincte la evaluarea finală a tezelor și, pe de altă parte, existența unui grup mai restrâns de evaluatori implicați repetat în activitatea comisiilor.

Din punctul de vedere al domeniilor științifice, persoanele cu cel puțin patru participări provin preponderent din medicină, drept și științele educației (fig.9).

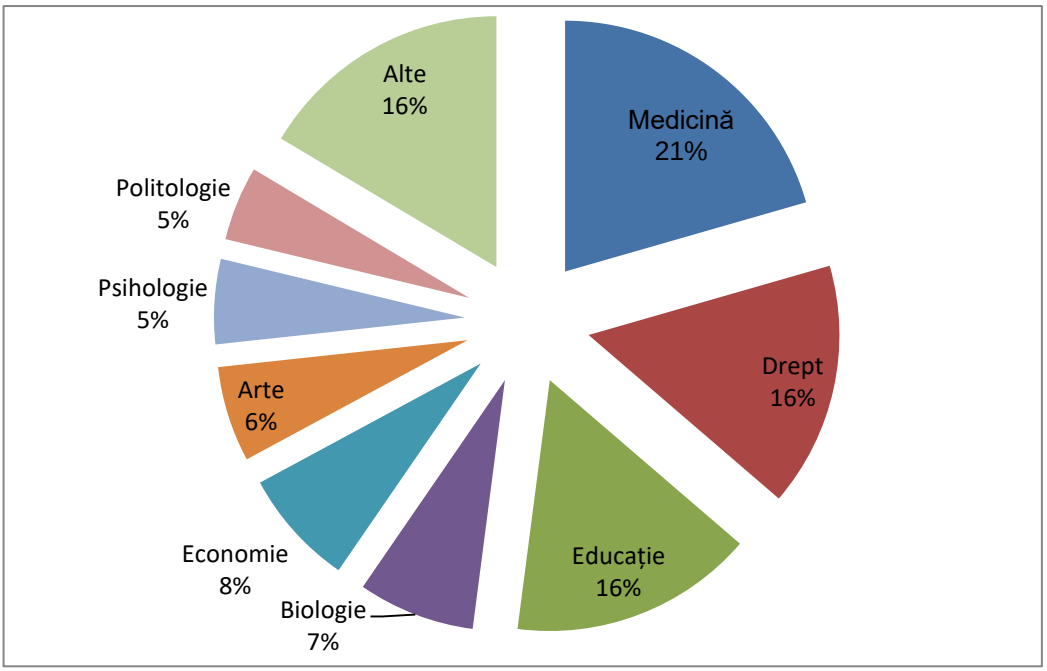

Figura 9. Distribuția membrilor Comisiilor de susținere publică cu 4 și mai multe prezențe în anul 2024

Participarea repetată a acelorași persoane nu reprezintă, prin ea însăși, o neconformitate sau o dovadă a lipsei de obiectivitate. În anumite domenii, aceasta poate reflecta disponibilitatea unui număr limitat de specialiști cu competențe corespunzătoare. Cu toate acestea, concentrarea participărilor ridică problema asigurării unei diversități suficiente a evaluatorilor și a evitării dependenței excesive de un grup restrâns de specialiști. Pentru examinarea acestui aspect ar fi

necesare informații suplimentare privind rolurile membrilor în comisii, instituțiile de proveniență și domeniile de competență.

O problemă distinctă privește suprapunerea dintre rolurile de îndrumare științifică și cele de evaluare finală. Componența comisiilor de susținere poate include conducătorul de doctorat și membri ai comisiei de îndrumare care au participat anterior la monitorizarea și evaluarea cercetării. În anumite configurații, persoanele implicate anterior în îndrumare și evaluare preliminară pot reprezenta majoritatea comisiei de susținere publică (de ex., din 5 membri, unul este conducătorul de doctorat, iar un referent și președintele Comisiei de susținere publică au fost membri ai Comisiei de îndrumare).

Deși asemenea situații pot corespunde cerințelor normative aplicabile, ele ridică întrebări privind gradul de independență a evaluării finale. Membrii care au participat anterior la îndrumarea cercetării sau au avizat admiterea tezei la susținere pot avea o apreciere deja formată asupra calității lucrării. Din perspectiva asigurării calității, este important ca susținerea publică să reprezinte o etapă de evaluare științifică efectivă, în cadrul căreia argumentele, rezultatele și contribuțiile cercetării să poată fi examinate critic, inclusiv prin raportare la observațiile evaluatorilor externi.

Constatările prezentate evidențiază importanța examinării funcționării efective a comisiilor de susținere publică, dincolo de respectarea cerințelor formale privind componența acestora. Independența, competența și diversitatea evaluatorilor reprezintă dimensiuni relevante pentru credibilitatea evaluării finale a tezelor de doctorat.

5.6. Rolul evaluărilor succesive și al deliberărilor comisiilor de experți

Evaluarea tezelor de doctorat presupune formularea unor aprecieri profesionale asupra unor cercetări care pot avea caracteristici metodologice și disciplinare diferite. În acest context, existența unor opinii distincte între evaluatori nu reprezintă, prin ea însăși, o deficiență a procesului de evaluare. Important este modul în care aceste opinii sunt argumentate, examinate și integrate în decizia colegială.

Materialele utilizate pentru analiza motivelor modificării calificativelor evidențiază situații în care experții desemnați au formulat aprecieri diferite asupra aceleiași teze, iar recomandarea comisiei de experți a rezultat din deliberare și vot. În alte cazuri, observațiile evaluatorilor au vizat aspecte diferite ale cercetării, inclusiv conținutul științific, metodologia, publicațiile sau respectarea cerințelor de integritate.

Aceste particularități evidențiază rolul deliberării colegiale în procesul evaluării doctorale. Deliberarea permite confruntarea argumentelor, clarificarea diferențelor de apreciere și formularea unei recomandări instituționale. Calitatea acestui proces depinde însă de existența unor criterii suficient de clare și de fundamentarea explicită a concluziilor.

Totodată, documentarea argumentelor formulate în cadrul evaluării este importantă pentru transparența și consecvența deciziilor. În situațiile în care aprecierile experților diferă, motivarea recomandării colegiale ar trebui să evidențieze principalele considerente care au determinat soluția adoptată.

În ansamblu, rezultatele evaluării externe evidențiază atât diferențe de apreciere a calității tezelor, cât și particularități ale aplicării criteriilor și funcționării mecanismelor instituționale de evaluare. Analiza argumentelor care au determinat menținerea sau modificarea calificativelor oferă informații relevante pentru identificarea unor dificultăți recurente și pentru îmbunătățirea practicilor de asigurare a calității studiilor doctorale.

6. Probleme și neconformități identificate în procesul confirmării titlurilor științifice

Acest capitol se concentrează pe analiza motivelor pentru care unele titluri științifice conferite de instituții nu au fost confirmate. Notele de argumentare a respingerilor conțin argumentări ample, inclusiv comparații între teze și alte surse, analize ale metodologiilor de cercetare, verificări ale publicațiilor și consemnarea deliberărilor comisiilor.

6.1. Caracteristicile generale ale deciziilor de respingere

Examinarea motivelor respingerii confirmării titlurilor științifice de doctor permite identificarea unor probleme privind elaborarea, evaluarea și susținerea tezelor care nu au fost soluționate în cadrul procedurilor instituționale.

În perioada 2019–2025, Consiliul de conducere al ANACEC a adoptat 51 de decizii de respingere a confirmării titlurilor științifice de doctor (care se referă la 47 de candidați), reprezentând 7,8% din totalul celor 651 de decizii adoptate. Deși proporția respingerilor este relativ redusă, importanța acestora pentru asigurarea calității depășește semnificația lor statistică. Fiecare caz reflectă o situație în care o teză a parcurs procedurile instituționale de evaluare și susținere, titlul științific a fost conferit, însă evaluarea ulterioară a identificat impedimente pentru confirmarea acestuia.

Analiza documentelor de argumentare evidențiază o diversitate considerabilă a motivelor de respingere. Acestea pot fi grupate în trei categorii principale:

1) neîndeplinirea cerințelor privind publicarea și valorificarea rezultatelor științifice;
2) deficiențe ale conținutului și calității științifice a tezelor, inclusiv probleme de etică și integritate academică;
3) nerespectarea unor cerințe procedurale privind organizarea și desfășurarea susținerii sau examinarea dosarului.

Această clasificare generală necesită însă o detaliere suplimentară. În cadrul aceleiași categorii sunt întâlnite probleme de natură și gravitate diferite, iar unele decizii sunt fundamentate pe mai multe neconformități. De exemplu, neîndeplinirea cerințelor privind publicațiile poate rezulta din numărul insuficient al acestora, neeligibilitatea revistelor, nerespectarea condițiilor privind conferințele sau reutilizarea substanțială a acelorași rezultate în mai multe lucrări. În mod similar, respingerea pe motive de conținut poate viza atât insuficienta originalitate și fundamentare metodologică, cât și probleme grave de integritate academică.

Documentele examinate evidențiază și particularități ale procesului decizional. Unele respingeri au rezultat din constatări relativ clare de neîndeplinire a unor cerințe normative, în timp ce altele au presupus examinări științifice aprofundate, opinii diferențiate ale experților și deliberări la nivelul structurilor colegiale ale ANACEC.

Unele decizii au fost determinate de neconformități punctuale sau procedurale, fără ca evaluarea externă să conteste în mod necesar calitatea științifică a tezei. Altele au evidențiat însă deficiențe substanțiale, care pun în discuție eficacitatea evaluărilor preliminare și a verificărilor realizate înaintea susținerii publice.

6.2. Nerespectarea cerințelor privind publicarea și valorificarea rezultatelor

Neîndeplinirea cerințelor privind publicarea rezultatelor cercetării constituie unul dintre motivele recurente ale respingerii confirmării titlurilor științifice de doctor. Particularitatea acestor situații constă în faptul că ele privesc, în mare parte, condiții de eligibilitate care pot fi verificate documentar înaintea admiterii tezei la susținerea publică.

Analiza notelor de argumentare evidențiază mai multe tipuri de neconformități.

Numărul insuficient al publicațiilor eligibile. În unele cazuri, dosarele conțineau un număr aparent suficient de lucrări științifice, dar examinarea acestora a demonstrat că nu toate îndeplineau cerințele aplicabile. În consecință, numărul publicațiilor acceptabile pentru confirmarea titlului devenea inferior celui minim prevăzut de cadrul normativ.

Publicarea în reviste sau ediții nerecunoscute. Au fost identificate situații în care rezultatele cercetării au fost publicate în reviste care nu erau aprobate de ANACEC sau nu îndeplineau condițiile de indexare în bazele de date recunoscute. Unele note de argumentare au semnalat și caracteristici specifice publicațiilor pseudoștiințifice, inclusiv de tip prădător.

În asemenea situații este importantă delimitarea dintre neîndeplinirea criteriilor de eligibilitate și aprecierea caracterului pseudoștiințific al unei publicații. Prima poate fi stabilită prin raportare la cerințele normative aplicabile, în timp ce a doua presupune o fundamentare distinctă, bazată pe caracteristicile efective ale practicilor editoriale.

Nerespectarea cerințelor privind volumul și tipul publicațiilor. Alte cazuri au evidențiat faptul că lucrările prezentate drept articole științifice aveau un volum insuficient sau nu corespundeau categoriei de publicații prevăzute de cadrul normativ. De asemenea, au fost consemnate respingeri determinate de neîndeplinirea cerințelor privind comunicările publicate în lucrările conferințelor științifice.

Reutilizarea substanțială a acelorași rezultate în publicații diferite. În unele dosare au fost invocate articole distincte bibliografic, dar cu suprapuneri importante de conținut, ceea ce a pus în discuție îndeplinirea cerinței privind numărul lucrărilor eligibile (studiul de caz C).

O categorie separată o constituie nerespectarea cerinței privind publicarea în minimum două reviste eligibile, chiar în situația prezentării unui număr mare de articole (studiul de caz A). Exemplele detaliate sunt prezentate în subcapitolul 6.7.

6.3. Deficiențe fundamentale ale conținutului științific

O altă categorie importantă a motivelor respingerii confirmării titlurilor științifice privește deficiențele substanțiale ale conținutului tezelor de doctorat. Spre deosebire de neconformitățile privind publicațiile sau organizarea procedurilor, aceste probleme necesită evaluarea aprofundată a cercetării, a demersului metodologic și a contribuției științifice a autorului.

Notele de argumentare evidențiază că respingerile motivate prin probleme de conținut nu se reduc la deficiențe de redactare sau structurare, ci pot viza însăși capacitatea cercetării de a răspunde cerințelor unui doctorat.

Originalitatea și contribuția științifică insuficient demonstrate. În unele cazuri, evaluatorii au constatat că rezultatele prezentate nu evidențiau suficient contribuția personală a autorului la dezvoltarea cunoașterii. Printre problemele semnalate se regăsesc caracterul predominant descriptiv al cercetării, reluarea unor constatări deja cunoscute și formularea unor rezultate declarate originale fără demonstrarea caracterului lor de noutate. O temă relevantă și o documentare extinsă nu demonstrează, prin ele însele, o contribuție științifică originală; aceasta trebuie să rezulte din rezultatele proprii ale cercetării.

Deficiențe privind formularea problemei, scopului și obiectivelor cercetării. În unele note sunt identificate situații în care problema de cercetare nu era delimitată suficient, obiectivele aveau caracter prea general sau rezultatele urmărite erau formulate anticipat, fără o justificare corespunzătoare a demersului științific. Insuficienta delimitare a problemei nu privește doar

redactarea obiectivelor, ci poate afecta coerența dintre acestea, metodele alese și rezultatele obținute.

Fundamentarea metodologică insuficientă. Evaluările au semnalat cazuri în care metodele erau enumerate, dar aplicarea lor efectivă nu era demonstrată corespunzător. Au fost formulate observații privind lipsa justificării selectării metodelor, descrierea insuficientă a procedurilor de colectare și analiză a datelor, precum și dificultatea verificării modului în care au fost obținute anumite rezultate. Aceste deficiențe afectează verificabilitatea cercetării și limitează posibilitatea aprecierii temeiniciei concluziilor.

Analiza insuficientă a literaturii, documentelor și materialului empiric. În mai multe note sunt evidențiate situații în care autorii au prezentat informații și surse numeroase, fără a realiza o analiză critică sau o sinteză relevantă pentru problema cercetată. În cercetările juridice, de exemplu, prezentarea legislației și jurisprudenței fără examinarea critică a principiilor și interpretărilor relevante poate lăsa insuficient demonstrată contribuția analitică proprie (a se vedea studiul de caz E).

Neconcordanțe între rezultate și concluzii. O altă categorie de deficiențe se referă la formularea unor concluzii care nu rezultă suficient din investigațiile prezentate, nu corespund obiectivelor stabilite sau depășesc ceea ce poate fi demonstrat pe baza datelor utilizate. În aceste situații, problema privește validitatea argumentării: concluziile pot depăși ceea ce rezultatele prezentate permit să fie susținut.

Corespondența cercetării cu domeniul și specialitatea științifică. Unele argumentări au pus în discuție măsura în care obiectul, metodologia și rezultatele tezei corespundeau specialității pentru care era solicitat titlul științific. Această problemă poate apărea mai ales în cazul cercetărilor interdisciplinare, pentru care este necesară o justificare clară a încadrării științifice.

6.4. Probleme de etică și integritate academică

Respectarea eticii și integrității academice constituie o condiție fundamentală a validității și credibilității cercetării doctorale. Spre deosebire de unele deficiențe metodologice sau de redactare, abaterile grave de integritate pot afecta însăși acceptabilitatea tezei, indiferent de aprecierea altor componente ale acesteia.

Analiza notelor de argumentare a respingerilor evidențiază mai multe forme de probleme privind integritatea cercetării.

Preluarea necorespunzătoare a conținutului din alte surse. În unele teze de doctorat au fost identificate fragmente de text preluate fără indicarea corespunzătoare a surselor sau fără delimitarea clară a contribuției autorului. Notele de argumentare prezintă inclusiv comparații între fragmente ale tezelor și lucrările din care acestea ar fi fost preluate. Unele cazuri privesc preluări relativ extinse, identificate în diferite compartimente ale tezelor. În asemenea situații, evaluarea trebuie să stabilească nu doar existența unor similitudini textuale, ci și natura acestora, modul de atribuire a sursei și semnificația pentru originalitatea cercetării.

Neconcordanțele dintre referințele bibliografice și sursele invocate. Unele note de argumentare evidențiază citări atribuite eronat, informații care nu corespund conținutului surselor indicate și dificultăți privind verificarea existenței sau autenticității unor referințe bibliografice. Aceste situații trebuie diferențiate de erorile tehnice obișnuite de redactare a bibliografiei. O referință bibliografică incompletă sau redactată incorect nu are aceeași semnificație cu utilizarea unei surse inexistente, atribuirea nejustificată a unor afirmații unui autor sau invocarea unei publicații care nu susține informația prezentată.

Probleme privind autenticitatea rezultatelor și a datelor cercetării. În anumite note de argumentare au fost formulate observații referitoare la proveniența datelor, verificabilitatea rezultatelor și corectitudinea prezentării cercetării efectuate.

O particularitate identificată în unele argumentări recente privește utilizarea instrumentelor de inteligență artificială generativă fără verificarea suficientă a conținutului produs. Au fost semnalate informații inexacte, referințe neverificabile și utilizarea unor formulări care nu corespundeau adecvat obiectului cercetării. Din perspectiva integrității academice, problema nu constă exclusiv în utilizarea unui instrument tehnologic, ci în respectarea responsabilității autorului pentru veridicitatea informațiilor, autenticitatea contribuției și corectitudinea surselor utilizate.

Notele analizate evidențiază necesitatea unei abordări diferențiate a problemelor de integritate. Este important să se distingă între deficiențele tehnice de citare, utilizarea necorespunzătoare a surselor, abaterile de la bunele practici de publicare și încălcările grave ale normelor de etică și deontologie profesională.

6.5. Nerespectarea cerințelor procedurale

O categorie distinctă a respingerilor privește nerespectarea cerințelor procedurale de organizare și desfășurare a susținerii publice a tezelor de doctorat. Particularitatea acestor cazuri constă în faptul că respingerea confirmării titlului poate interveni independent de o apreciere negativă a conținutului științific al tezei.

Un exemplu relevant îl reprezintă nerespectarea cerințelor privind componența comisiei de susținere publică. În documentele analizate sunt consemnate situații în care numărul membrilor-referenți din afara instituției organizatoare nu corespundea prevederilor normative aplicabile.

Situația evidențiază distincția dintre aprecierea calității științifice și verificarea legalității procedurilor. O teză poate corespunde cerințelor privind conținutul cercetării, dar confirmarea titlului poate fi împiedicată de nerespectarea unor condiții procedurale obligatorii.

O altă categorie de probleme procedurale privește respectarea termenelor aplicabile reexaminării sau retransmiterii dosarelor după respingere. Documentele aferente anului 2025 includ o argumentare referitoare la nerespectarea termenului normativ pentru retransmiterea repetată a tezei.

6.6. Fundamentarea și adoptarea deciziilor de respingere

Analiza notelor de argumentare permite examinarea nu doar a deficiențelor identificate în tezele de doctorat, ci și a modului în care acestea sunt evaluate, documentate și valorificate în procesul decizional al ANACEC.

Documentele evidențiază o diversitate considerabilă a modalităților de argumentare. În cazurile determinate de nerespectarea cerințelor privind publicațiile, motivarea se bazează, de regulă, pe identificarea prevederilor normative aplicabile și pe prezentarea neconformităților constatate. În schimb, deciziile fundamentate pe deficiențe ale conținutului științific presupun argumentări mai ample, referitoare la originalitatea cercetării, adecvarea metodologiei, validitatea rezultatelor și contribuția autorului.

Unele note prezintă observații detaliate, însoțite de exemple din teză, comparații cu alte surse și explicații privind semnificația deficiențelor identificate. Aceste practici contribuie la verificabilitatea constatărilor și la înțelegerea relației dintre problemele semnalate și soluția propusă.

În alte situații, documentele conțin numeroase observații de natură diferită, fără ca importanța lor relativă pentru recomandarea finală să fie întotdeauna evidentă. Această particularitate evidențiază necesitatea diferențierii între deficiențele decisive, care justifică respingerea, și cele suplimentare, care pot fundamenta recomandări de îmbunătățire.

O atenție distinctă trebuie acordată modului de formulare a aprecierilor privind calitatea științifică. Constatări precum originalitatea insuficientă sau caracterul neconvingător al rezultatelor necesită argumente explicite, raportate la criteriile de evaluare și la caracteristicile concrete ale cercetării.

Din perspectiva dezvoltării activității ANACEC, analiza evidențiază necesitatea ca experții să descrie și să argumenteze mai detaliat, cu exemple, calificativele atribuie pe criterii, mai ales atunci când acestea conduc la respingerea titlului științific. Acest fapt ar permite redactarea unei structuri mai unitare a notelor de argumentare, care să includă identificarea cerinței sau criteriului neîndeplinit, descrierea constatării, prezentarea dovezilor relevante, explicarea semnificației deficienței pentru evaluarea tezei și fundamentarea recomandării.

Diversitatea argumentărilor face importantă delimitarea dintre constatările decisive, observațiile complementare și pozițiile formulate în etapele succesive ale examinării. Această delimitare susține atât interpretarea fiecărui dosar, cât și clasificarea unitară a motivelor respingerii.

6.7. Studii de caz privind motivele respingerii confirmării titlurilor științifice

Cele șapte studii de caz de mai jos ilustrează modalități diferite de constatare și argumentare a neconformităților.

Studiul de caz A. Publicații numeroase, dar cerințe minimale neîndeplinite

Situația documentată. În anul 2022, ANACEC a examinat dosarul unei teze de doctorat din domeniul artelor (nr. 197 Dr-ȘD/2022), pentru care candidatul prezentase o listă de publicații ce includea șapte articole într-o revistă științifică și încă un articol într-o altă revistă. La prima vedere, numărul publicațiilor depășea cerința minimă privind articolele științifice.

Constatarea ANACEC. Examinarea dosarului a evidențiat că cele șapte articole erau publicate în aceeași revistă, în timp ce a doua revistă nu era recunoscută de ANACEC. În consecință, nu era îndeplinită cerința prevăzută de Metodologia de conferire și confirmare a titlurilor științifice privind publicarea rezultatelor cercetării în minimum două reviste științifice eligibile.

Motivul respingerii. Decizia a fost fundamentată pe neîndeplinirea cerințelor minimale privind publicarea rezultatelor științifice, nu pe insuficiența numerică a lucrărilor înscrise în lista publicațiilor.

Particularitate: numărul ridicat al articolelor nu compensează neîndeplinirea condiției referitoare la minimum două reviste eligibile.

Studiul de caz B. Publicarea în reviste nerecunoscute sau cu caracteristici pseudoștiințifice

Situația documentată. Într-un dosar examinat în anul 2022 (nr. 196 Dr-ȘD/2022), din domeniul științelor economice, candidatul a prezentat patru articole publicate în reviste științifice. Evaluarea ANACEC a stabilit însă că două dintre acestea apăruseră în reviste care nu erau indexate în bazele de date acceptate de Agenție și prezentau, potrivit notei de argumentare, caracteristici ale publicațiilor pseudoștiințifice.

O situație asemănătoare a fost documentată în anul 2025 (nr. 690 Dr-ȘD/2025), într-un dosar din domeniul științelor agricole. Dintre cele șapte articole în reviste indicate de candidat, cinci au

fost considerate neeligibile, deoarece revistele respective nu îndeplineau cerințele de recunoaștere aplicabile.

Constatarea ANACEC. În ambele situații, numărul articolelor declarate în dosar era superior numărului lucrărilor care puteau fi acceptate pentru îndeplinirea cerințelor minimale. Evaluarea a evidențiat astfel că simpla existență a unor publicații în reviste din străinătate nu demonstrează eligibilitatea acestora în procedura de confirmare a titlului științific.

Motivul respingerii. Neîndeplinirea cerințelor minimale privind publicațiile eligibile, ca urmare a nerecunoașterii unor reviste în raport cu reglementările aplicabile.

Particularitate: eligibilitatea unei reviste potrivit normelor aplicabile trebuie diferențiată de aprecierea critică a practicilor sale editoriale.

Studiul de caz C. Publicații distincte bibliografic, dar cu suprapuneri substanțiale ale conținutului

Situația documentată. În anul 2023, ANACEC a examinat un dosar de confirmare a titlului de doctor în științe economice (nr. 362 Dr-ȘD/2023), în care candidatul prezentase trei articole științifice pentru demonstrarea îndeplinirii cerințelor minimale privind publicarea rezultatelor cercetării.

Constatarea ANACEC. Examinarea conținutului publicațiilor a evidențiat suprapuneri substanțiale între două dintre articole. Nota de argumentare prezintă comparații între lucrări, indicând similitudini importante în conținutul rezumatelor, al argumentării și al concluziilor. În unele fragmente, formulările și structura expunerii erau foarte apropiate, deși lucrările erau prezentate ca publicații distincte.

În document au fost semnalate inclusiv suprapuneri de aproximativ 60% ale textului și coincidențe integrale ale unor componente ale articolelor, potrivit aprecierii formulate în evaluare.

Motivul respingerii. Evaluarea a pus în discuție îndeplinirea cerinței privind numărul minim de publicații științifice distincte, întrucât lucrări diferite din punct de vedere bibliografic reproduceau în mare parte același conținut.

Particularitate: caracterul distinct al publicațiilor nu rezultă doar din existența unor înregistrări bibliografice diferite.

Studiul de caz D. Preluări necorespunzătoare din alte surse și limitele verificării integrității academice

Situația documentată. În anul 2021, ANACEC a examinat o teză de doctorat din domeniul științelor inginerești (nr. 103 Dr-ȘD/2021). Nota de argumentare a respingerii include comparații detaliate între fragmentele tezei și lucrări publicate anterior de alți autori.

Constatarea ANACEC. Evaluarea a evidențiat preluarea unor fragmente de text din alte surse fără respectarea corespunzătoare a regulilor de citare și atribuire. Materialele comparative prezentate în notă indică similitudini nu doar în formularea unor definiții sau explicații generale, ci și în descrierea proceselor tehnologice, prezentarea caracteristicilor instalațiilor și explicarea unor scheme de funcționare.

În unele situații, conținutul preluat a fost modificat parțial prin substituirea unor termeni sau reformularea unor expresii, păstrându-se însă structura și informația esențială din sursa anterioară.

Motivul respingerii. Neîndeplinirea cerințelor privind originalitatea și respectarea normelor de etică și deontologie profesională, în contextul identificării unor preluări necorespunzătoare din alte lucrări.

Particularitate: comparațiile documentate vizează preluarea structurii și informațiilor, inclusiv în pasaje reformulate, nu numai coincidența literală a textului.

Studiul de caz E. Prezentarea descriptivă a informațiilor în locul unei analize științifice originale

Situația documentată. În anul 2025, în cadrul evaluării unei teze de doctorat din domeniul dreptului (dosarul nr. 649 Dr-ȘD/2025), ANACEC a examinat modul în care autorul a utilizat literatura de specialitate, legislația și jurisprudența europeană pentru fundamentarea cercetării.

Constatarea ANACEC. Nota de argumentare evidențiază că anumite compartimente ale tezei conțineau prezentări extinse ale unor cauze soluționate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, fără realizarea unei analize doctrinare corespunzătoare.

Potrivit observațiilor evaluatorilor, lucrarea reproducea în principal circumstanțele cauzelor și soluțiile pronunțate, fără a extrage sistematic principiile juridice relevante, fără a compara suficient raționamentele instanței și fără a corela concluziile desprinse din jurisprudență cu problema centrală a cercetării.

Au fost formulate și observații privind delimitarea insuficientă a obiectului cercetării, formularea scopului și caracterul pretins inovator al unor rezultate.

Motivarea respingerii. Deficiențele semnalate priveau caracterul insuficient demonstrat al originalității și contribuției științifice, precum și lipsa unei fundamentări analitice și metodologice adecvate. Aceste constatări au fost prezentate în argumentarea propunerii de respingere a confirmării titlului.

Particularitate: prezentarea amplă a jurisprudenței nu substituie demonstrarea unei contribuții analitice originale.

Studiul de caz F. Calitatea științifică apreciată favorabil, dar procedura de susținere neconformă

Situația documentată. În anul 2024, ANACEC a examinat dosarul unei teze de doctorat din domeniul științelor inginerești (nr. 506 Dr-ȘD/2024). Comisia de experți a apreciat conținutul științific al lucrării cu calificativul „Foarte bine”, dar a constatat o neconformitate privind componența comisiei de susținere publică.

Constatarea ANACEC. Potrivit notei de argumentare, numai unul dintre membrii-referenți ai comisiei de susținere își desfășura activitatea în afara instituției organizatoare, deși prevederile normative aplicabile impuneau participarea a cel puțin doi referenți externi.

Comisia de experți a recomandat confirmarea titlului, având în vedere aprecierea favorabilă a conținutului științific, dar a transmis problema procedurală spre examinare comisiei de profil.

Comisia de profil a acordat prioritate respectării cerinței normative privind componența comisiei și a recomandat respingerea confirmării titlului. Această soluție a fost reținută ulterior în decizia Consiliului de conducere al ANACEC.

Motivul respingerii. Nerespectarea cerințelor obligatorii privind componența comisiei de susținere publică, independent de aprecierea favorabilă a calității științifice a tezei.

Particularitate: neconformitatea procedurii poate fi determinantă chiar dacă evaluarea conținutului științific este favorabilă.

Studiul de caz G. Referințe bibliografice necorespunzătoare, informații neverificabile și utilizarea necritică a inteligenței artificiale

Situațiile documentate. În notele de argumentare aferente anilor 2024 și 2025 au fost identificate probleme privind corectitudinea documentării științifice, corespondența dintre informațiile prezentate și sursele invocate, precum și verificabilitatea unor afirmații formulate în tezele de doctorat.

Într-un dosar examinat în anul 2024 (nr. 489 Dr-ȘD/2024), evaluatorii au verificat selectiv referințele bibliografice și au constatat neconcordanțe între citările din text și sursele indicate în bibliografie, precum și indicarea unor lucrări și a unor autori inventați, chiar dacă instituția conferise titlul științific cu calificativul „Excelent”.

Într-un alt caz, examinat în anul 2025, evaluatorii au semnalat atribuirea unui conținut necorespunzător unei prevederi legale. Analiza notei evidențiază că teza prezenta drept conținut al unei norme juridice o informație care nu se regăsea în dispoziția legală invocată. Această situație a fost apreciată drept o problemă importantă de acuratețe și rigoare a cercetării juridice.

Distinct, într-o altă argumentare, evaluatorii au menționat utilizarea excesivă a unor texte generate cu ajutorul inteligenței artificiale, fără adaptarea și verificarea suficientă a informațiilor. Observația a fost formulată în contextul unor probleme mai ample de coerență, redactare și fundamentare a cercetării (dosarul nr. 502 Dr-ȘD/2024).

Constatările ANACEC. Aceste exemple evidențiază mai multe tipuri de probleme care, deși sunt legate de calitatea documentării, au semnificații diferite.

Neconcordanța dintre o citare și sursa invocată poate indica utilizarea incorectă a materialului bibliografic, preluarea indirectă a unor informații fără verificarea originalului sau erori în documentarea cercetării.

Atribuirea unei afirmații unei dispoziții legale care nu o conține este deosebit de problematică în cercetarea juridică, deoarece poate afecta validitatea interpretărilor și concluziilor construite pe baza acesteia.

În ceea ce privește utilizarea inteligenței artificiale generative, problema semnalată de evaluatori nu se reduce la utilizarea unui instrument tehnologic, ci privește lipsa verificării și integrării critice a conținutului în demersul științific.

Motivul respingerii. Problemele documentate în cazurile examinate privesc deficiențe ale fundamentării și documentării științifice, inclusiv utilizarea unor referințe bibliografice inexistente sau necorespunzătoare, atribuirea eronată a informațiilor unor surse și insuficienta verificare a conținutului utilizat în elaborarea tezelor. Întrucât exemplele provin din dosare distincte, aceste constatări nu trebuie interpretate automat drept motive determinante identice ale deciziilor de respingere.

Particularitate: Studiul de caz reunește neconformități diferite privind verificabilitatea informațiilor și rigoarea documentării științifice.

7. Dimensiunea internațională a studiilor doctorale

7.1. Titlurile științifice confirmate cetățenilor străini

Internaționalizarea studiilor doctorale poate include mobilitatea doctoranzilor și cercetătorilor, organizarea programelor comune, participarea conducătorilor și evaluatorilor din străinătate, colaborările internaționale în cercetare și atragerea cetățenilor străini în programele de formare doctorală.

În cadrul prezentei analize, dimensiunea internațională este examinată prin prisma titlurilor științifice de doctor confirmate de ANACEC cetățenilor străini. Acest indicator reflectă una dintre componentele internaționalizării, respectiv rezultatele formării doctorale a persoanelor care dețin cetățenia altor state, fără a caracteriza însă ansamblul activităților internaționale desfășurate în cadrul programelor doctorale.

Conform datelor analizate, în perioada 2019–2025 au fost confirmate 116 titluri științifice de doctor conferite cetățenilor străini, reprezentând 19,3% din totalul celor 600 de confirmări.

Distribuția pe țări de proveniență relevă o concentrare pronunțată. Din cele 116 titluri confirmate, marea majoritate revin cetățenilor României, urmați la mare distanță de cetățenii Israelului și ai Federației Ruse (tab. 6).

Tabelul 6. Titlurile științifice de doctor confirmate cetățenilor străini, după țara de proveniență

Țara	Număr	Pondere
România	100	86,2%
Israel	9	7,8%
Federația Rusă	2	1,7%
China	1	0,9%
Georgia	1	0,9%
Qatar	1	0,9%
Irak	1	0,9%
Ucraina	1	0,9%

Distribuția titlurilor confirmate cetățenilor străini evidențiază caracterul predominant regional și bilateral al acestei componente a internaționalizării doctoratului, relația cu România având o importanță deosebită. Această particularitate poate fi asociată cu proximitatea geografică, afinitățile lingvistice și culturale și legăturile academice dintre cele două țări, deși contribuția efectivă a acestor factori nu poate fi determinată numai pe baza datelor disponibile. Totodată, concentrarea geografică trebuie diferențiată de diversificarea internațională a programelor doctorale și nu demonstrează, prin ea însăși, o atractivitate comparabilă pentru candidații proveniți din diferite regiuni ale lumii.

7.2. Distribuția pe instituții și domenii științifice

Cele mai multe titluri au fost confirmate pentru Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și Universitatea de Stat din Moldova (inclusiv instituțiile absorbite), cărora împreună le revin peste ¾ titlurile confirmate (fig. 10).

Concentrarea instituțională a rezultatelor poate fi asociată cu profilul și oferta doctorală a instituțiilor, domeniile în care acestea organizează studii și relațiile academice dezvoltate cu parteneri din străinătate. Totuși, identificarea factorilor determinanți ar necesita examinarea politicilor instituționale de internaționalizare, a condițiilor de admitere și a caracteristicilor programelor doctorale frecventate de cetățenii străini.

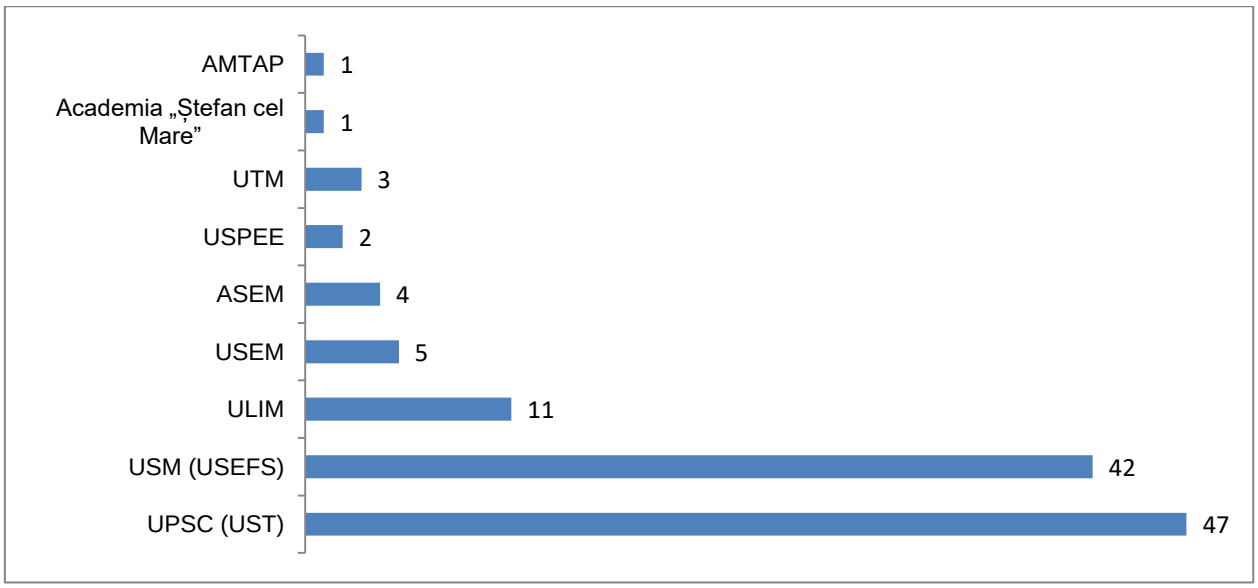

Figura 10. Numărul titlurilor științifice de doctor confirmate cetățenilor străini, pe instituții organizatoare de doctorat

La nivel disciplinar, distribuția titlurilor confirmate evidențiază predominanța științelor educației și a psihologiei, care împreună concentrează aproape 70% din totalul titlurilor confirmate cetățenilor străini (fig.11).

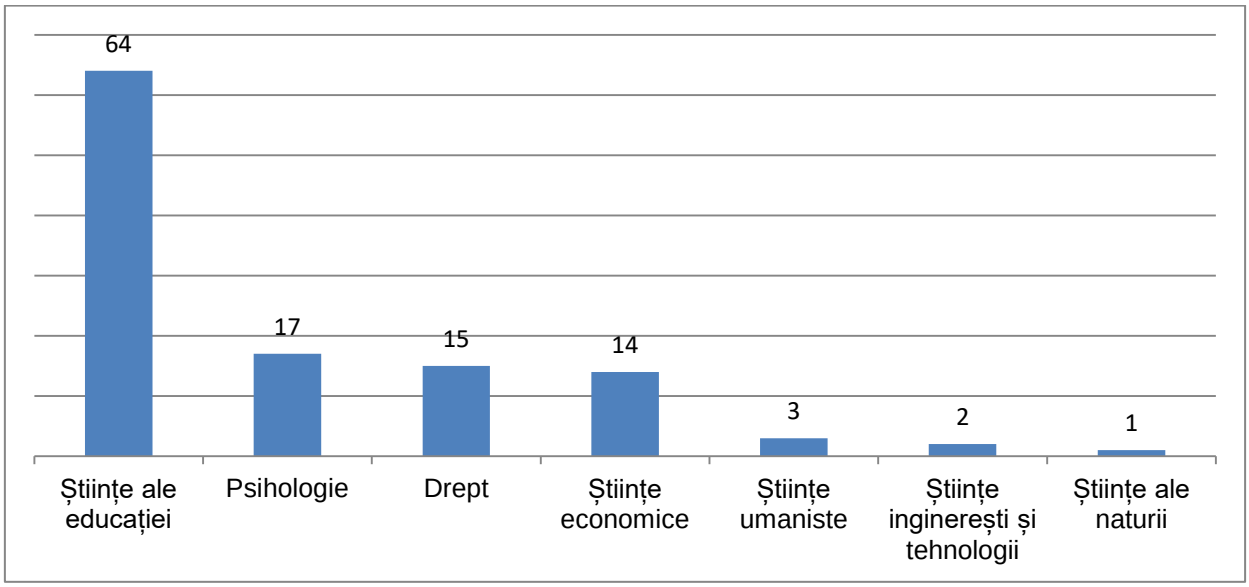

Figura 11. Numărul titlurilor științifice de doctor confirmate cetățenilor străini, pe domenii științifice

Această structură indică o orientare predominantă a rezultatelor formării doctorale a cetățenilor străini spre științele sociale și economice. Prezența redusă a altor domenii reflectă particularitățile ofertei doctorale, cerințele de desfășurare a cercetării și condițiile de acces la infrastructură și resurse specializate.

În cazul cercetărilor experimentale, realizarea unor investigații presupune prezența îndelungată în laboratoare, accesul la infrastructură de cercetare și integrarea în echipe științifice. Alte domenii pot oferi posibilități mai largi de realizare a activităților de cercetare documentară sau empirică în afara instituției organizatoare de doctorat, inclusiv în alte țări.

7.3. Internaționalizarea doctoratului: particularități naționale și context european

Pentru contextualizarea dimensiunii internaționale a formării doctorale din Republica Moldova a fost realizată o comparație cu datele EUROSTAT privind ponderea absolvenților de doctorat proveniți din străinătate în totalul absolvenților nivelului doctoral. Rezultatele evidențiază diferențe considerabile între țările europene analizate, reflectând particularitățile internaționalizării sistemelor doctorale.

Potrivit datelor comparative, ponderea cetățenilor străini cărora le-au fost confirmate titluri științifice de doctor în Republica Moldova (19,3%) este superioară nivelului agregat al Uniunii Europene și apropiată de valorile înregistrate în Estonia (fig. 12). Această comparație are însă caracter orientativ, deoarece datele EUROSTAT pentru anul 2024 reflectă absolvenții mobili internațional, în timp ce datele ANACEC se referă la titlurile științifice confirmate cetățenilor străini în perioada 2019–2025.

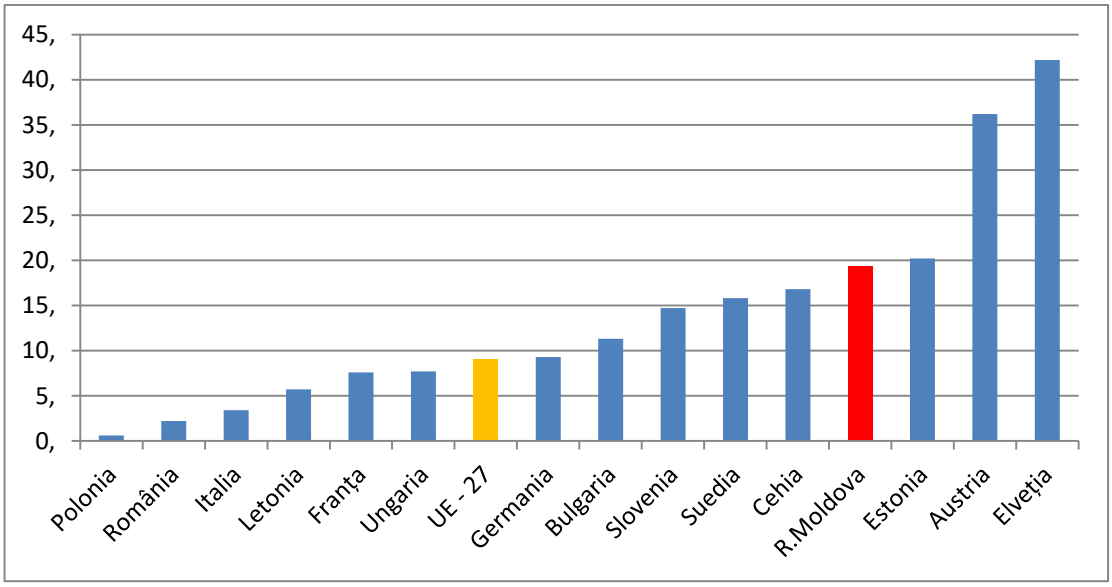

Figura 12. Ponderea absolvenților de doctorat mobili internațional în țările europene și a titlurilor confirmate cetățenilor străini în Republica Moldova (%)

Concentrarea geografică pronunțată a beneficiarilor străini ai titlurilor științifice, majoritatea fiind cetățeni ai României, evidențiază caracterul predominant regional și bilateral al internaționalizării doctoratului din Republica Moldova.

Această particularitate nu permite însă aprecierea directă a amplorii mobilității academice efective sau a diversității geografice a programelor. Ponderea cetățenilor străini nu oferă, prin ea însăși, informații suficiente privind participarea efectivă la activitățile de formare și cercetare ori intensitatea cooperării academice internaționale.

Din perspectiva asigurării calității, o problemă relevantă privește condițiile în care se desfășoară studiile doctorale ale cetățenilor străini, în special ale celor care își realizează o parte importantă a activităților de cercetare în afara Republicii Moldova. În asemenea situații, organizarea îndrumării științifice, monitorizarea progresului și integrarea doctoranzilor în mediul academic și de cercetare pot necesita mecanisme specifice, adaptate formei de organizare a studiilor.

Totodată, internaționalizarea presupune respectarea acelorași standarde academice și cerințe normative pentru toți doctoranzii, indiferent de cetățenie. Particularitățile privind recunoașterea rezultatelor academice, publicațiile realizate în alte țări sau verificarea documentelor justifică existența unor proceduri instituționale clare și a unor mecanisme adecvate de informare și îndrumare.

Internaționalizarea poate contribui la dezvoltarea calității cercetării doctorale prin participarea cercetătorilor și evaluatorilor din străinătate, colaborări științifice internaționale, acces la infrastructură și resurse de cercetare și integrarea doctoranzilor în rețele academice. Totuși, aceste beneficii nu rezultă automat din înmatricularea cetățenilor străini, ci depind de caracteristicile programelor doctorale și de cooperarea academică efectivă.

În consecință, aprecierea internaționalizării studiilor doctorale necesită utilizarea complementară a indicatorilor privind cetățenia, mobilitatea educațională, participarea la activitățile de formare și cercetare, cooperarea științifică internațională și rezultatele parcursului doctoral.

8. Constatări transversale și implicații pentru asigurarea calității doctoratului

Rezultatele confirmării titlurilor științifice de doctor în perioada 2019–2025, completate cu informațiile privind parcursul doctoral, structura pe domenii, evaluarea tezelor și motivele respingerii confirmării, permit identificarea unor particularități și probleme relevante pentru funcționarea sistemului doctoral din Republica Moldova.

Dincolo de rezultatele individuale ale evaluărilor, analiza evidențiază aspecte privind eficacitatea mecanismelor instituționale de asigurare a calității, structura și finalizarea formării doctorale, aplicarea cadrului normativ și valorificarea constatărilor evaluării externe.

8.1. Eficacitatea mecanismelor instituționale de prevenire și identificare a neconformităților

Una dintre principalele constatări ale analizei privește existența unor situații în care neconformități referitoare la elaborarea, evaluarea sau susținerea tezelor de doctorat au fost identificate abia în etapa confirmării titlurilor științifice de către ANACEC, după finalizarea procedurilor instituționale.

Motivele modificării unor calificative și ale respingerii confirmării titlurilor evidențiază două categorii principale de probleme, care implică mecanisme instituționale diferite: verificarea conformității cu cerințele normative și evaluarea substanțială a calității cercetării.

Prima categorie privește eficacitatea verificărilor documentare și procedurale. Neconformitățile referitoare la publicațiile științifice și la organizarea susținerilor publice au un caracter predominant verificabil, întrucât presupun raportarea unor informații și documente la cerințe normative determinate. Identificarea acestora în etapa evaluării externe evidențiază existența unor situații în care verificările instituționale prealabile nu au asigurat depistarea tuturor neconformităților relevante.

A doua categorie privește eficacitatea evaluării științifice preliminare. Deficiențele referitoare la originalitatea cercetării, fundamentarea metodologiei, validitatea rezultatelor, contribuția științifică și integritatea academică necesită o examinare de specialitate aprofundată. Constatarea unor asemenea probleme după susținerea publică ridică întrebări privind modul în care au funcționat monitorizarea progresului doctoral, evaluarea preliminară a tezei și evaluarea finală la nivel instituțional.

În acest context, o importanță distinctă o prezintă componența și funcționarea comisiilor de susținere publică. Implicarea unor evaluatori cu competențe relevante pentru tematica tezei, participarea specialiștilor externi și delimitarea rolurilor de îndrumare și evaluare sunt condiții importante pentru credibilitatea procesului. Datele analizate privind componența comisiilor indică existența unor particularități referitoare la participarea repetată a acelorași persoane și la posibila suprapunere a rolurilor de îndrumare și evaluare. Aceste constatări justifică examinarea garanțiilor de independență a evaluării, fără a demonstra, prin ele însele, existența unor aprecieri neobiective.

Rezultatele analizei evidențiază, de asemenea, importanța diferențierii dintre verificarea formală a îndeplinirii cerințelor și evaluarea efectivă a calității științifice. Respectarea condițiilor privind publicațiile sau componența comisiei nu garantează valoarea cercetării, după cum aprecierea favorabilă a conținutului științific nu poate substitui respectarea cerințelor procedurale obligatorii.

În ansamblu, problemele documentate evidențiază necesitatea examinării eficacității mecanismelor interne de asigurare a calității pe întregul parcurs doctoral. Totodată, ele nu permit concluzia că toate instituțiile sau toate etapele evaluării prezintă aceleași deficiențe.

Relevanța acestor constatări constă în identificarea unor vulnerabilități concrete și a componentelor procesului instituțional care necesită o atenție sporită.

8.2. Structura și rezultatele formării doctorale: provocări pentru dezvoltarea sistemului

Analiza evoluției titlurilor confirmate, a parcursului doctoral și a distribuției acestora pe domenii evidențiază particularități relevante pentru dezvoltarea resurselor umane de cercetare din Republica Moldova.

O primă problemă privește ***finalizarea parcursului doctoral***. Datele privind cohortele de admitere indică proporții relativ reduse ale doctoranzilor din cohortele timpurii pentru care au fost adoptate decizii ANACEC până la sfârșitul perioadei analizate. Totodată, intervalul calendaristic dintre înmatriculare și confirmarea titlului științific este, în medie, considerabil mai mare decât durata standard a programelor doctorale.

Aceste rezultate nu permit determinarea directă a cauzelor nefinalizării sau a duratei efective consacrate studiilor și cercetării. Ele evidențiază însă limitele informațiilor disponibile privind parcursul doctoranzilor și necesitatea diferențierii între continuarea studiilor, întreruperea acestora, abandon, finalizarea cercetării și parcurgerea procedurilor de susținere și confirmare a titlului.

O a doua particularitate privește ***structura disciplinară a rezultatelor formării doctorale***. Comparația cu datele europene evidențiază o pondere considerabil mai ridicată a titlurilor confirmate în domeniile educației, economiei și dreptului și o reprezentare relativ redusă a științelor naturii și a domeniilor inginerești și tehnologice.

Deși aceste diferențe trebuie interpretate ținând seama de particularitățile populațiilor statistice și ale clasificărilor utilizate, ele ridică întrebări privind relația dintre structura ofertei doctorale, capacitățile instituționale de cercetare și necesitățile de pregătire a personalului științific în diferite domenii.

O asemenea distribuție nu reprezintă, prin ea însăși, un indicator al calității sau relevanței studiilor doctorale și nu presupune necesitatea reproducerii structurii europene. Ea constituie însă un reper pentru examinarea modului în care formarea doctorală se corelează cu resursele, potențialul și prioritățile de dezvoltare ale sistemului național de cercetare și inovare.

O a treia particularitate privește ***dimensiunea internațională a doctoratului***. Ponderea relativ ridicată a titlurilor confirmate cetățenilor străini este însoțită de o concentrare geografică pronunțată, majoritatea covârșitoare a beneficiarilor străini provenind din România. Această situație evidențiază importanța relațiilor academice regionale, dar nu permite aprecierea directă a amplorii mobilității internaționale efective sau a diversității geografice a programelor doctorale.

În ansamblu, aceste constatări evidențiază necesitatea unei abordări mai cuprinzătoare a rezultatelor formării doctorale. Numărul titlurilor confirmate reprezintă un indicator relevant, dar insuficient pentru aprecierea finalizării studiilor, a structurii pregătirii resurselor umane de cercetare și a internaționalizării doctoratului. Pentru caracterizarea acestor dimensiuni sunt necesare informații privind întregul parcurs doctoral, de la admitere până la susținerea tezei și confirmarea titlului, precum și indicatori comparabili la nivel național și internațional.

8.3. Aplicarea cadrului normativ și delimitarea responsabilităților în procesul doctoral

Analiza motivelor modificării calificativelor și ale respingerii confirmării titlurilor evidențiază importanța aplicării consecvente a cadrului normativ și a delimitării responsabilităților între actorii implicați în formarea și evaluarea doctorală.

Din perspectiva reglementărilor, este necesară diferențierea între ***nerespectarea unor cerințe clare și dificultățile de interpretare sau aplicare a prevederilor normative***. Neconformitățile identificate nu demonstrează automat existența unor deficiențe ale reglementărilor, dar unele situații justifică examinarea clarității și accesibilității cerințelor, în special a celor privind publicațiile și atribuirea calificativelor.

O particularitate a sistemului de evaluare constă în utilizarea concomitentă a criteriilor privind calitatea cercetării și a condițiilor normative de eligibilitate. Unele cerințe referitoare la publicații sau integritate pot avea un efect determinant asupra calificativului final ori asupra posibilității confirmării titlului. Din această perspectivă, este important ca standardele minimale obligatorii, criteriile de diferențiere a nivelurilor de calitate și condițiile procedurale să fie clar delimitate și aplicate consecvent.

Modificările cadrului normativ și reorganizările instituționale pot genera, la rândul lor, dificultăți de aplicare. Cazurile privind componența comisiilor de susținere publică evidențiază importanța interpretării cerințelor de afiliere instituțională în raport cu structurile organizaționale existente la momentul desfășurării procedurilor.

În același timp, respectarea cerințelor și asigurarea calității cercetării presupun ***responsabilități distribuite pe întregul parcurs doctoral***. Doctorandul răspunde pentru realizarea și autenticitatea cercetării, utilizarea corectă a surselor și respectarea normelor de integritate. Conducătorul de doctorat are un rol esențial în îndrumarea științifică și monitorizarea progresului cercetării, iar școala doctorală și instituția organizatoare răspund pentru organizarea programului și funcționarea mecanismelor interne de evaluare și verificare.

Evaluatorii preliminari și membrii comisiilor de susținere publică contribuie la aprecierea calității cercetării, prin aplicarea criteriilor și formularea unor aprecieri argumentate. Structurile instituționale de decizie au responsabilitatea de a asigura respectarea procedurilor aplicabile, în timp ce ANACEC exercită evaluarea externă în limitele competențelor sale.

Această distribuire a responsabilităților evidențiază necesitatea diferențierii între activitățile de îndrumare, evaluare științifică, verificare documentară și adoptare a deciziilor. Confundarea sau suprapunerea insuficient clarificată a acestor funcții poate afecta eficacitatea mecanismelor de asigurare a calității.

Totodată, identificarea unei neconformități în etapa confirmării titlului nu permite atribuirea automată a responsabilității unui anumit actor. Stabilirea cauzelor și a responsabilităților concrete presupune examinarea circumstanțelor fiecărui caz, inclusiv a prevederilor aplicabile și a modului în care au fost îndeplinite obligațiile la diferitele etape ale procesului doctoral.

Prin urmare, principala implicație transversală constă în necesitatea funcționării coerente a responsabilităților și mecanismelor de control și evaluare. Calitatea doctoratului nu poate fi asigurată exclusiv prin verificarea finală a dosarului, ci depinde de modul în care sunt organizate și corelate activitățile desfășurate pe întregul parcurs al formării doctorale.

8.4. Valorificarea sistematică a rezultatelor evaluării externe

Procedura de confirmare a titlurilor științifice permite ANACEC să acumuleze informații privind rezultatele evaluărilor instituționale, aplicarea criteriilor și respectarea cerințelor normative. Importanța acestor informații pentru asigurarea calității depășește soluționarea dosarelor individuale, întrucât examinarea lor sistematică poate evidenția probleme recurente și particularități ale procesului doctoral.

Analiza notelor de argumentare relevă existența unor constatări detaliate privind calitatea cercetărilor, publicațiile științifice, integritatea academică și organizarea procedurilor. În același

timp, documentele diferă în privința structurii, a gradului de detaliere și a modului în care sunt delimitate motivele determinante de observațiile suplimentare, acestea fiind determinate de calitatea și profunzimea evaluărilor efectuate de către experții evaluatori.

Această particularitate poate îngreuna sistematizarea informațiilor și compararea constatărilor între ani, instituții și domenii. O altă dificultate privește existența unor dosare examinate repetat, ceea ce impune diferențierea dintre numărul deciziilor, numărul candidaților și numărul tezelor distincte.

Din perspectiva analizei tematice, este importantă și delimitarea dintre deficiențele privind calitatea științifică, neîndeplinirea cerințelor normative și neconformitățile procedurale. Deși pot conduce la același rezultat al respingerii confirmării, aceste situații au semnificații diferite pentru aprecierea funcționării mecanismelor instituționale de asigurare a calității.

Totodată, datele disponibile nu permit aprecierea sistematică a modului în care instituțiile organizatoare de doctorat au valorificat constatările evaluărilor externe pentru revizuirea procedurilor și prevenirea unor probleme similare. Această limită evidențiază necesitatea examinării relației dintre rezultatele evaluării externe și procesele interne de îmbunătățire a calității.

În acest context, valoarea informațiilor acumulate prin confirmarea titlurilor științifice constă nu doar în fundamentarea deciziilor individuale, ci și în posibilitatea identificării unor tipare, dificultăți de aplicare a criteriilor și vulnerabilități instituționale. Valorificarea acestui potențial presupune sistematizarea consecventă a constatărilor și examinarea periodică a semnificației lor pentru funcționarea sistemului doctoral.

În același timp, rolul evaluării externe trebuie delimitat de responsabilitatea instituțiilor pentru organizarea studiilor și asigurarea internă a calității. ANACEC poate identifica și comunica probleme relevante la nivel de sistem, dar îmbunătățirea efectivă a formării și evaluării doctorale depinde de modul în care constatările sunt utilizate de instituțiile responsabile și de autoritățile competente.

În ansamblu, rezultatele analizei evidențiază oportunitatea consolidării funcției de îmbunătățire a calității asociate evaluării externe. Sistematizarea și interpretarea constatărilor privind confirmarea titlurilor științifice pot contribui la dezvoltarea unor mecanisme de asigurare a calității mai coerente, mai transparente și mai orientate spre prevenirea problemelor, completând rolul decizional al procedurii de confirmare.

9. Concluzii și recomandări

9.1. Principalele concluzii ale analizei tematice

1. Activitatea de confirmare a titlurilor științifice constituie o sursă importantă de informații privind funcționarea sistemului doctoral. În perioada 2019–2025, ANACEC a adoptat 651 de decizii, dintre care 600 de confirmare și 51 de respingere a confirmării titlurilor științifice de doctor. Examinarea acestor rezultate, în corelare cu datele privind parcursul doctoral, calificativele atribuite și motivele deciziilor, permite identificarea unor tendințe și probleme care depășesc particularitățile dosarelor individuale.

2. Finalizarea studiilor doctorale constituie o problemă care necesită o examinare mai aprofundată. În cazul cohortelor de admitere din 2015–2017, proporția doctoranzilor pentru care au fost adoptate decizii ANACEC până la sfârșitul anului 2025 a variat între aproximativ 21% și 29%, iar durata calendaristică medie dintre înmatriculare și confirmarea titlului științific este de aproximativ șase ani. Aceste rezultate nu permit stabilirea cauzelor nefinalizării sau a duratei efective a studiilor, dar evidențiază limitele informațiilor disponibile privind parcursul doctoral și rezultatele acestuia.

3. Structura disciplinară a titlurilor confirmate prezintă particularități importante în raport cu situația europeană. Comparativ cu distribuția absolvenților de doctorat din Uniunea Europeană, Republica Moldova înregistrează ponderi considerabil mai ridicate ale domeniilor educației, economiei și dreptului și o reprezentare mai redusă a științelor naturii și a domeniilor inginerești și tehnologice. Aceste diferențe, interpretate cu precauțiile metodologice necesare, justifică examinarea relației dintre structura formării doctorale, capacitățile naționale de cercetare și prioritățile de dezvoltare.

4. Evaluările instituționale și cele externe evidențiază atât o concordanță importantă a calificativelor, cât și diferențe relevante de apreciere. În cazul a aproximativ 73% dintre cele 600 de titluri confirmate, ANACEC a menținut calificativul atribuit la nivel instituțional, în timp ce în celelalte cazuri acesta a fost modificat, predominant în sensul diminuării. Modificările au avut cauze diferite, fiind determinate atât de reconsiderarea calității științifice a tezelor, cât și de verificarea îndeplinirii unor cerințe normative. Rezultatele evidențiază importanța fundamentării riguroase a calificativelor și a funcționării efective a mecanismelor instituționale de evaluare.

5. Motivele respingerii confirmării titlurilor evidențiază vulnerabilități distincte ale mecanismelor de asigurare a calității. O parte dintre respingeri au fost determinate de neconformități privind eligibilitatea publicațiilor, îndeplinirea cerințelor minimale de valorificare a rezultatelor și respectarea condițiilor procedurale, care puteau, în principiu, să fie identificate înaintea susținerii publice. Alte cazuri au evidențiat deficiențe substanțiale referitoare la originalitatea cercetării, fundamentarea metodologică, validitatea rezultatelor, documentarea științifică și integritatea academică. Aceste categorii de probleme necesită mecanisme de prevenire și evaluare diferite, dar complementare.

6. Aplicarea consecventă a cadrului normativ, independența evaluării și delimitarea responsabilităților sunt esențiale pentru credibilitatea procesului doctoral. Unele neconformități au rezultat din aplicarea incorectă a cerințelor, iar altele au evidențiat dificultăți asociate modificărilor normative sau reorganizărilor instituționale. Totodată, analiza componenței comisiilor de susținere publică a relevat particularități privind participarea repetată a evaluatorilor și posibila suprapunere a rolurilor de îndrumare și evaluare, care justifică examinarea garanțiilor de independență. Problemele identificate implică responsabilități distincte ale doctoranzilor, conducătorilor de doctorat, evaluatorilor și structurilor instituționale, fără a putea fi atribuite automat unui singur actor.

7. Dimensiunea internațională a rezultatelor formării doctorale este importantă, dar puternic concentrată geografic, instituțional și disciplinar. Cele 116 titluri confirmate cetățenilor străini reprezintă 19,3% din totalul confirmărilor, majoritatea revenind cetățenilor României și fiind concentrate în câteva instituții și ramuri științifice. Acest indicator nu caracterizează însă integral internaționalizarea doctoratului, pentru aprecierea căreia sunt necesare informații privind mobilitatea educațională, participarea efectivă la activitățile de formare și cercetare și cooperarea academică internațională.

8. Valorificarea sistematică a rezultatelor evaluării externe poate contribui la prevenirea problemelor recurente și la îmbunătățirea calității doctoratului. Documentele de evaluare și notele de argumentare conțin informații relevante privind dificultățile de aplicare a criteriilor, deficiențele tezelor și neconformitățile procedurale. Utilizarea lor la nivel instituțional și de sistem este însă condiționată de sistematizarea consecventă a constatărilor, comunicarea rezultatelor și examinarea modului în care acestea sunt valorificate pentru îmbunătățirea practicilor de formare și evaluare doctorală.

În ansamblu, rezultatele analizei evidențiază importanța unei abordări preventive și integrate a asigurării calității doctoratului, în care responsabilitatea principală revine instituțiilor organizatoare de doctorat, iar evaluarea externă contribuie la verificarea respectării standardelor și la identificarea problemelor cu relevanță sistemică.

9.2. Recomandări pentru instituțiile organizatoare de doctorat și școlile doctorale

1. Instituirea sau consolidarea verificării obligatorii a conformității dosarelor înaintea admiterii tezelor la susținerea publică. Procedurile interne ar trebui să prevadă verificarea documentată a îndeplinirii cerințelor privind publicațiile științifice, inclusiv eligibilitatea revistelor și conferințelor, caracterul distinct al rezultatelor publicate, precum și respectarea condițiilor privind componența comisiilor și organizarea susținerii. Responsabilitățile pentru aceste verificări trebuie stabilite explicit.

2. Consolidarea evaluării științifice preliminare a tezelor. Instituțiile trebuie să asigure examinarea substanțială și argumentată a originalității, fundamentării metodologice, validității rezultatelor și contribuției științifice înaintea autorizării susținerii publice, inclusiv verificarea modului în care au fost soluționate observațiile importante formulate în etapele anterioare.

3. Dezvoltarea unor mecanisme de prevenire și examinare a problemelor de integritate academică. Verificarea similitudinilor textuale trebuie completată, atunci când este necesar, prin examinarea surselor bibliografice, a contribuției originale și a autenticității rezultatelor. Procedurile instituționale ar trebui să distingă între erorile tehnice, practicile necorespunzătoare de documentare și abaterile grave de integritate, asigurând examinarea obiectivă a fiecărei situații.

4. Îmbunătățirea monitorizării parcursului doctoral. Se recomandă organizarea unei evidențe individuale și pe cohorte privind admiterea, progresul cercetării, întreruperile și prelungirile studiilor, finalizarea tezelor și susținerea publică. Analiza periodică a acestor informații trebuie să permită identificarea dificultăților și dezvoltarea unor măsuri de sprijin pentru finalizarea cercetărilor, fără diminuarea cerințelor de calitate.

5. Consolidarea independenței și diversității comisiilor de susținere publică. Se recomandă examinarea procedurilor de constituire a comisiilor de doctorat, astfel încât să fie asigurată participarea unor evaluatori cu competențe relevante pentru tematica tezei și un nivel adecvat de independență față de procesul de îndrumare și evaluare preliminară. O atenție deosebită trebuie acordată evitării concentrării excesive a rolurilor de îndrumare și evaluare finală în cadrul aceleiași comisii.

6. Asigurarea fundamentării riguroase a calificativelor atribuite tezelor. Evaluările instituționale trebuie să reflecte aplicarea explicită a criteriilor și justificarea corespondenței dintre caracteristicile cercetării și calificativul acordat. O atenție deosebită trebuie acordată diferențierii nivelurilor de calitate și respectării cerințelor normative care influențează calificativul final.

7. Valorificarea sistematică a rezultatelor evaluărilor ANACEC. Se recomandă examinarea periodică a motivelor modificării calificativelor și ale respingerii confirmării titlurilor, identificarea problemelor recurente și adoptarea unor măsuri de îmbunătățire a procedurilor instituționale. Implementarea acestor măsuri ar trebui monitorizată de structurile responsabile de asigurarea calității.

8. Actualizarea permanentă a procedurilor interne în raport cu modificările normative și reorganizările instituționale. O atenție specială trebuie acordată cerințelor privind publicațiile științifice, evaluarea tezelor și statutul membrilor comisiilor de susținere, pentru prevenirea neconformităților generate de aplicarea unor prevederi depășite sau interpretate incorect.

9.3. Recomandări pentru conducătorii de doctorat și evaluatorii tezelor

1. Consolidarea îndrumării științifice orientate spre calitatea rezultatelor cercetării. Conducătorii de doctorat ar trebui să acorde o atenție constantă formulării problemei de cercetare, fundamentării metodologiei, argumentării rezultatelor și demonstrării contribuției originale a doctorandului, nu doar respectării etapelor formale ale programului.

2. Monitorizarea periodică a progresului și identificarea timpurie a dificultăților. Îndrumarea doctorală trebuie să permită identificarea problemelor metodologice, de documentare sau de organizare a cercetării într-o etapă în care acestea pot fi remediate, precum și examinarea progresului în raport cu obiectivele și calendarul cercetării.

3. Promovarea practicilor responsabile de publicare și documentare științifică. Doctoranzii trebuie îndrumați în selectarea publicațiilor eligibile, utilizarea corectă a surselor și evitarea republicării nejustificate a acelorași rezultate. O atenție distinctă trebuie acordată verificării informațiilor și referințelor bibliografice, inclusiv atunci când sunt utilizate instrumente de inteligență artificială.

4. Argumentarea explicită a aprecierilor formulate în procesul evaluării. Evaluatorii ar trebui să raporteze observațiile la criteriile aplicabile și la dovezile identificate în teză, diferențiind deficiențele substanțiale de cele secundare. Recomandările și calificativele propuse trebuie să rezulte dintr-o apreciere coerentă a cercetării și a îndeplinirii cerințelor relevante.

5. Consolidarea rolului deliberării colegiale. În cazul opiniilor diferite între evaluatori, comisiile trebuie să examineze argumentele formulate și să documenteze considerentele care au determinat aprecierea finală. Această abordare poate contribui la aplicarea mai consecventă a criteriilor și la creșterea transparenței evaluării.

9.4. Recomandări pentru ANACEC și Ministerul Educației și Cercetării

Recomandări pentru ANACEC

1. Standardizarea structurii notelor de argumentare a modificării calificativelor și a respingerii confirmării titlurilor. Se recomandă utilizarea pe cât posibil a unei structuri comune care să evidențieze criteriul sau cerința neîndeplinită, constatarea, dovezile relevante, semnificația deficienței pentru evaluarea tezei și motivul determinant al recomandării formulate. Acest fapt ar necesita completarea detaliată de către experți a argumentării calificativelor atribuite la fiecare criteriu.

2. Clarificarea şi dezvoltarea instrucțiunilor metodologice privind evaluarea tezelor şi eligibilitatea publicațiilor. Pe baza problemelor constatate, ANACEC ar putea elabora materiale explicative și exemple de aplicare a cerințelor, acordând prioritate situațiilor care au generat neconformități recurente sau dificultăți de interpretare.

3. Consolidarea activităților de informare şi instruire. Se recomandă organizarea periodică a unor activități adresate instituțiilor organizatoare de doctorat, membrilor comisiilor, conducătorilor de doctorat și personalului responsabil de verificarea dosarelor, cu accent pe problemele identificate în evaluările externe.

4. Dezvoltarea mecanismelor de feedback şi a analizelor tematice periodice. Rezultatele evaluărilor individuale ar trebui valorificate prin sinteze privind problemele recurente, difuzate instituțiilor și autorităților competente. În măsura atribuțiilor ANACEC, ar putea fi examinat și modul în care instituțiile utilizează constatările pentru îmbunătățirea propriilor proceduri.

Recomandări pentru Ministerul Educației și Cercetării

1. Examinarea şi, după caz, clarificarea cadrului normativ privind studiile doctorale şi confirmarea titlurilor ştiințifice. O atenție deosebită ar trebui acordată corelării cerințelor privind evaluarea tezelor, publicațiile științifice, atribuirea calificativelor și organizarea procedurilor instituționale.

2. Dezvoltarea unei evidențe naționale integrate a parcursului doctoral. Aceasta trebuie să permită urmărirea cohortelor de la admitere până la finalizarea studiilor, susținerea tezei și confirmarea titlului, cu înregistrarea perioadelor de studii, întrerupere, prelungire și reînmatriculare. O asemenea evidență ar permite determinarea unor indicatori comparabili privind finalizarea doctoratului și durata diferitelor etape ale parcursului doctoral.

3. Valorificarea analizelor tematice în fundamentarea politicilor privind studiile doctorale. Constatările referitoare la finalizarea studiilor, calitatea tezelor și funcționarea mecanismelor instituționale ar trebui luate în considerare în procesul de dezvoltare a reglementărilor, instrumentelor de evaluare și măsurilor de sprijin pentru formarea doctorală.

4. Sprijinirea consolidării mecanismelor instituționale de asigurare a calității doctoratului. În limitele competențelor sale, Ministerul ar putea facilita dezvoltarea unor practici coerente de monitorizare a parcursului doctoral, evaluare științifică preliminară și verificare a conformității, păstrând responsabilitatea principală a instituțiilor pentru organizarea și calitatea studiilor.

5. Analizarea periodică a structurii disciplinare a formării doctorale. Se recomandă examinarea distribuției doctoranzilor și a rezultatelor formării pe domenii științifice, în raport cu evoluțiile europene, capacitățile naționale de cercetare și necesitățile de dezvoltare ale Republicii Moldova. Rezultatele pot fundamenta politicile privind oferta programelor doctorale, pregătirea resurselor umane și dezvoltarea domeniilor de cercetare, fără a presupune reproducerea automată a structurii disciplinare europene.

6. Dezvoltarea evidenței statistice privind internaționalizarea studiilor doctorale. Se recomandă colectarea și sistematizarea datelor privind cetățenia doctoranzilor, țara studiilor anterioare, forma de organizare a studiilor, mobilitatea academică și rezultatele formării doctorale. Aceste informații ar permite diferențierea dintre participarea cetățenilor străini și mobilitatea educațională efectivă, precum și realizarea unor comparații mai relevante cu indicatorii europeni, utilizând, după caz, evidența națională integrată a parcursului doctoral.

9.5. Priorități de implementare și monitorizare

Implementarea recomandărilor necesită stabilirea unor priorități diferențiate, în funcție de natura problemelor identificate, responsabilitățile actorilor implicați și resursele necesare. În acest scop, pot fi avute în vedere următoarele direcții prioritare:

Direcția prioritară	*Responsabili principali*	*Orizont de implementare*	*Repere de monitorizare*
Prevenirea neconformităților privind publicațiile și procedurile de susținere	Instituțiile organizatoare de doctorat și școlile doctorale	Termen scurt	Proceduri de verificare documentată, responsabilități stabilite, neconformități identificate înaintea susținerii
Consolidarea evaluării științifice preliminare, a integrității academice și a independenței comisiilor	Instituțiile organizatoare de doctorat, conducătorii de doctorat și evaluatorii	Termen scurt și mediu	Evaluări preliminare documentate, soluționarea observațiilor, proceduri privind integritatea și constituirea comisiilor
Îmbunătățirea aplicării criteriilor și fundamentării calificativelor	Instituțiile organizatoare de doctorat, evaluatorii și ANACEC, potrivit competențelor	Termen scurt și mediu	Argumentarea calificativelor, clarificări metodologice, activități de instruire, analiza motivelor modificărilor
Sistematizarea constatărilor evaluării externe și dezvoltarea feedbackului instituțional	ANACEC și instituțiile organizatoare de doctorat	Termen scurt și mediu	Evidența structurată a constatărilor, analize tematice, măsuri instituționale adoptate și monitorizate
Dezvoltarea evidenței parcursului doctoral și a indicatorilor de internaționalizare	Ministerul Educației și Cercetării și instituțiile organizatoare de doctorat	Termen mediu	Date individuale și pe cohorte, indicatori comparabili privind finalizarea studiilor și mobilitatea internațională
Monitorizarea structurii disciplinare și valorificarea rezultatelor în politicile doctorale	Ministerul Educației și Cercetării, cu participarea instituțiilor și valorificarea datelor ANACEC	Periodic, pe termen mediu și lung	Analize pe domenii științifice, comparații internaționale și utilizarea rezultatelor în fundamentarea politicilor

Termenele de implementare au caracter orientativ și urmează să fie adaptate în funcție de competențele instituționale și de resursele disponibile.

Monitorizarea trebuie să urmărească nu doar adoptarea unor proceduri sau desfășurarea activităților prevăzute, ci și aplicarea efectivă a acestora. În acest sens, evoluția frecvenței neconformităților recurente poate constitui un indicator suplimentar al eficacității măsurilor, cu condiția utilizării unor definiții și metode de clasificare comparabile și a luării în considerare a volumului și structurii dosarelor examinate.

Surse informaționale utilizate

1. Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. *Cercetare și inovare. Acte normative.* Disponibil: https://anacec.md/ro/content/acte-normative-cercetare-si-inovare
2. Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. *Cercetare și inovare. Titluri științifice de doctor conferite în Republica Moldova.* Disponibil: https://anacec.md/ro/content/titluri-%C8%99tiin%C8%9Bifice
3. Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. *Consiliul de conducere. Deciziile Consiliului de conducere privind confirmarea și respingerea confirmării titlurilor științifice, inclusiv anexele cu notele de argumentare, după caz.* Disponibil: https://anacec.md/ro/content/consiliul-de-conducere
4. Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. *Registrul dosarelor de atestare înregistrate la ANACEC. Dosare Dr-ȘD.* Acces limitat pentru angajații ANACEC.
5. ENQA, ESU, EUA, EURASHE et al. *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG).* Brussels, 2015. Disponibil: https://www.enqa.eu/esg-standards-and-guidelines-for-quality-assurance-in-the-european-higher-education-area/
6. EUROSTAT. *Graduates by education level, programme orientation, sex and field of education*. *Doctoral or equivalent level (ISCED 8).* Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_grad02__custom_23881630/default/table. DOI: https://doi.org/10.2908/educ_uoe_grad02
7. EUROSTAT. *Share of degree mobile graduates from abroad by education level, sex and country of origin. Doctoral or equivalent level (ISCED 8).* Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_mobg03__custom_23881793/default/table. DOI: https://doi.org/10.2908/educ_uoe_mobg03
8. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. *Expert-Online, Instituții organizatoare de doctorat.* Disponibil: https://expert.idsi.md/inst_doctorat
9. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. *IDSI TV. Susțineri audio-video a tezelor de doctorat.* Disponibil: https://www.youtube.com/c/IDSITV
10. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. *Instrumentul Bibliometric Național. Susțineri teze de doctorat.* Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/public_thesis_page
11. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. *Instrumentul Bibliometric Național. Teze de doctorat cu publicații.* Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/table_publ_corelate?type=thesis
12. Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale. *Instrumentul Bibliometric Național. Comisii de doctorat.* Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/comisie_doctorat_page
13. Ministerul Educației și Cercetării. Cercetare. *Studii doctorale. Liste ale studenților-doctoranzi înmatriculați.* Disponibil: https://mecc.gov.md/ro/content/studii-doctorale-0
14. UNESCO Institute for Statistics, OECD, Eurostat. *UOE Data Collection on Formal Education: Manual on Concepts, Definitions and Classifications.* Disponibil: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/d/education-and-training/uoe-manual-2026-final

Notă: Analiza a fost elaborată în baza informațiilor publice disponibile în sursele indicate, precum și a datelor administrative și documentelor de evaluare din evidențele ANACEC, inclusiv a materialelor cu acces limitat.